

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIK
DÜZEYLERİNİN SOSYAL DESTEK VE AKADEMİK BAŞARI
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Sinem FARİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ŞUBAT, 2017

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren altı (6) ay sonra tezdten fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Sinem
Soyadı : FARİZ
Bölümü : Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Sosyal Destek Ve Akademik Başarı Açısından İncelenmesi
İngilizce Adı : A Research On High School Students' Internet Addiction Levels in Terms Of Social Support And Academic Achievement

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Sinem FARİZ

İmza: .....

JÜRİ ONAY SAYFASI

Sinem FARİZ tarafından hazırlanan “Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Sosyal Destek Ve Akademik Başarı Açısından İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Safiye SARICI BULUT

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi .....

Başkan: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı) .....

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı) .....

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı) .....

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı) .....

Tez Savunma Tarihi: 17 / 02 /2017

Bu tezin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Ülkü ESER ÜNALDI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü .....

Canım Aileme

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez yazma sürecimde zamanını, bilgisini ve desteğini hiç esirgemeyen destekleyici yaklaşımı ile motive eden değerli tez danıőmanım Sayın Yard. Doç. Dr. Safiye SARICI BULUT'a sonsuz teőekkürlerimi sunuyorum. Geliőtirdikleri ölçekleri kullanmama izin veren Sayın Prof. Dr. İbrahim YILDIRIM ve Doç. Dr. Fatih BAYRAKTAR'a teőekkürlerimi sunarım.

Araőtırmamın veri toplama sürecinde yardımlarını esirgemeyen ve beni her zaman motive eden ęalıőma arkadaşım, meslektaőım Psi. Dan. Merve KOCABAŐ'a ęok teşekkür ederim.

Yaőamımın her anında bana maddi manevi destek olan sevgi ve emek ile beni yetiőtiren canım annem Berrin FARİZ'e, Babam İsmail FARİZ'e; varlıkları ile beni rahatlatan, her zaman destekleyen ikizim Dr. Gizem FARİZ ve ağabeyim Dr. Burak FARİZ'e sonsuz teőekkürlerimi sunuyorum. İyi ki varsınız...

Sinem FARİZ

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIK
DÜZEYLERİNİN SOSYAL DESTEK VE AKADEMİK BAŞARI
AÇISINDAN İNCELENMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Sinem FARİZ

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Şubat, 2017**

ÖZ

Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinde internet bağımlılığının cinsiyet, aile gelir düzeyi, anne ve baba öğrenim durumu, akademik başarı düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ve internet bağımlılık düzeyine göre algılanan sosyal desteğin farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Araştırmanın örneklemini, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında lisede öğrenim görmekte olan 358 (175 kız, 183 erkek) öğrenci oluşturmaktadır. Bu çalışmada, veri toplama araçları olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu, Öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini ölçmek üzere Young (1998) tarafından geliştirilen ve Bayraktar (2001) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan "İnternet Bağımlılığı Ölçeği" (İBÖ), sosyal destek algılarını değerlendirmek üzere Yıldırım (1997) tarafından geliştirilmiş olan Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ)'nin Yıldırım (2004) tarafından revize edilmiş hali (ASDÖ-R) kullanılmıştır. Araştırma verileri Ki kare ve t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, lise öğrencilerinin internet bağımlılığı puanlarının aile gelir düzeyi değişkenine göre ve ASDÖ-R'nin "Aile Desteği" ve "Öğretmen Desteği" alt ölçek puan ortalamalarının internet bağımlılık düzeyi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler : İnternet bağımlılığı, ergenlik, akademik başarı, sosyal destek

Sayfa Adedi : 52

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Safiye SARICI BULUT

**A RESEARCH ON HIGH SCHOOL STUDENTS' INTERNET
ADDICTION LEVELS IN TERMS OF SOCIAL SUPPORT AND
ACADEMIC ACHIEVEMENT**

(M.S Thesis)

Sinem FARIZ

**GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES**

February 2017

ABSTRACT

The purpose of this study is to research high school students whether internet addiction is differentiated according to their gender, family income level, parents' education status, academic achievement level and whether social support perceived according to internet addiction level is differentiated. The sample of the research consists of 358 students (175 female, 183 male) who are studying in high school during 2015-2016 academic year. In this study, Personal Information Form developed by the researcher, "Internet Addiction Scale (IAS)" which was developed by Young (1998) and translated into Turkish by Bayraktar (2001) to measure the internet addiction level of the students, Perceived Social Support Scale (PSSS) which was developed by Yildirim (1997) and revised (PSSS-R) by Yildirim (2004) to evaluate social support perceptions, are used as data collection tools. The research data were analyzed using Chi-square and t-test. According to the research findings, it was determined that the internet addiction scores of high school students were significantly differentiated depending on family income level factor and "Family Support" and "Teacher Support" subscale score averages of PSSS-R were differentiated depending on internet addiction level factor.

Key Words : Internet addiction, adolescence, academic achievement, social support

Page Number : 52

Supervisor : Asisst Prof. Dr. Safiye SARICI BULUT

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	v
ÖZ.....	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
SİMGE VE KISALTMALAR	xiv
BÖLÜM I. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Sayıtlar	5
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6. Tanımlar	5
BÖLÜM II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Bağımlılık ve İnternet Bağımlılığı	7
2.2. İnternet Bağımlılığını Açıklayan Modeller.....	8
2.2.1. Young'ın İnternet Bağımlılığı Modeli	8
2.2.2. Davis'in Bilişsel-Davranışçı Yaklaşımına Dayalı Patolojik İnternet Kullanımı Modeli	9
2.2.3. Caplan'ın Modeli.....	10
2.2.4. Suler'in İnternet Bağımlılığı Modeli	11
2.2.5. Grohol'ün Patolojik İnternet Kullanımı Modeli	13
2.3. Ergenlik Dönemi ve İnternet Bağımlılığı İlişkisi.....	14
2.4. Sosyal Destek ve İnternet Bağımlılığı İlişkisi	15
2.5. Akademik Başarı ve İnternet Bağımlılığı İlişkisi	17
BÖLÜM III. YÖNTEM.....	19

3.1. Araştırmanın Modeli	19
3.2 Evren ve Örneklem	19
3.3. Veri Toplama Araçları	24
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	24
3.3.2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ)	24
3.3.3. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	25
3.4. Verilerin Toplanması	26
3.5. Verilerin Analizi	26
BÖLÜM IV. BULGULAR.....	27
4.1. İnternet Bağımlılığı ile Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular.....	27
4.1.1. Lise Öğrencilerinde Cinsiyete Göre İnternet Bağımlılığına İlişkin Bulgular	27
4.1.2. Lise Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre İnternet Bağımlılığına İlişkin Bulgular	28
4.1.3. Lise Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre İnternet Bağımlılığına İlişkin Bulgular	28
4.1.4. Lise Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeyine Göre İnternet Bağımlılığına İlişkin Bulgular	29
4.2. Lise Öğrencilerinin Akademik Başarı Düzeyine Göre İnternet Bağımlılığına İlişkin Bulgular	30
4.3. Lise Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek Düzeyine Göre İnternet Bağımlılığına İlişkin Bulgular	30
BÖLÜM V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	33
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	33
5.1.1. Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Sonuç ve Değerlendirme	33
5.1.2. Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Anne-Baba Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Sonuç ve Değerlendirme	34
5.1.3. Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Aile Gelir Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Sonuç ve Değerlendirme	34

5.1.4. Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Akademik Başarı Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Sonuç ve Değerlendirme	35
5.1.5. Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Düzeyine Göre Algılanan Sosyal Destek Düzeyinin İncelenmesine İlişkin Sonuç ve Değerlendirme	35
5.2. Öneriler	37
5.2.1. Araştırma Bulgularına Yönelik Öneriler.....	37
5.2.2. Gelecekteki Araştırmalara Yönelik Öneriler	38
KAYNAKLAR	39
EKLER.....	47
EK-1. Kişisel Bilgi Formu	48
EK-2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ).....	50
EK-3. Algılanan Sosyaldestek Ölçeği (ASDÖ-R)	51

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Okul Türü, Cinsiyet ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları.....	20
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Anne ve Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımları	20
Tablo 3. Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelir Düzeyine Göre Dağılımları.....	21
Tablo 4. Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin İnternet Kullanım Süreleri, Ailelerinin İnternet Kullanımına Müdahalesi ve Kendilerine Ait Bilgisayara Sahip Olma Durumlarına Göre Dağılımları	21
Tablo 5. Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin İnternete Erişim Kaynağına Göre Dağılımları	22
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin İnterneti Kullanma Amacına Göre Dağılımları	22
Tablo 7. Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Oynadıkları Oyun Türlerine Göre Dağılımları	23
Tablo 8. Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Akademik Başarı Durumlarına Göre Dağılımları	23
Tablo 9. Lise Öğrencilerinin Cinsiyetine Göre İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Ki Kare Testi Sonuçları	27
Tablo 10. Lise Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Ki Kare Testi Sonuçları	28
Tablo 11. Lise Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Ki Kare Testi Sonuçları	28
Tablo 12. Lise Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeyine Göre İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Ki Kare Testi Sonuçları	29
Tablo 13. Lise Öğrencilerinin Akademik Başarı Düzeyine Göre İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Ki Kare Testi Sonuçları.....	30
Tablo 14. Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puan Dağılımı	30

Tablo 15. <i>Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeyleri</i>	31
Tablo 16. <i>Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerine Göre Aileden Algılanan Sosyal Destek Puanlarına İlişkin T Testi Sonuçları</i>	31
Tablo 17. <i>Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerine Göre Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek Puanlarına İlişkin T Testi Sonuçları</i>	32
Tablo 18. <i>Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerine Göre Öğretmenlerden Algılanan Sosyal Destek Puanlarına İlişkin T Testi Sonuçları</i>	32

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1.* Davis'in bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı patolojik internet
kullanımı modeli 10
- Şekil 2.* Grohol'ün internet bağımlılığı modeli 14

SİMGE VE KISALTMALAR

IWS	Internet World Stats
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, alt problemler, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar sunulmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Ergenlik dönemi hızlı değişimlerin ve duygulanımların yaşandığı bir dönem olması nedeniyle zorlu ve risk faktörlerinin fazla olduğu bir dönemdir. Bu dönemi başarıyla atlatan ergenlerin zorluk yaşayan ergenlerden ayrıldığı önemli noktalardan birisi ebeveyn ve arkadaşlarıyla kurdukları sağlıklı ilişkilerdir (Bayraktar, 2007; Kozaklı, 2006, s.17). Teknoloji ve internet kullanımının ergenler arasında hızla yayılması olumsuz özellikleri de beraberinde getirmekte ve internet bağımlılığını bir risk faktörü haline getirmektedir.

İnternet İngilizce “international” ile “network” kelimelerinden meydana gelen ve Dünya üzerindeki mevcut milyonlarca ağın ortak bir protokol çerçevesinde iletişim kurmasını ve birbirleriyle kaynaklarını paylaşmasını sağlayan ağlar arası bir ağ olarak tanımlanmaktadır. İnsanlığın ilkçağdan günümüze kadar gösterdiği gelişimin devamı ve bu gelişim sürecinin geldiği önemli bir noktadır (İnan,2001, s.4; Ögel, 2014, s.4; Tsai, Lin ve Tsai, 2001).

İnternetin ortaya çıkışı 1969’da Amerika’nın farklı bölgelerindeki bilim adamlarının askeri amaçlı kaynaklarını birleştirmeleri ve aygıt paylaşımını sağlamak amacıyla dayanmaktadır. Zaman içinde farklı alanlarda kullanım şansı bulmasıyla birlikte 21.yüzyılda yaşamı kontrol eden bir araç haline gelmiştir (Bölükbaş, 2003, s.9; Karaca, 2007, s.17; Ögel, 2014, s.6). Bilgiye erişimi kolaylaştırması, iletişimdeki zamanı ve maliyeti minimuma indirilmesi, anonim iletişim ortamında bireylerin kimliklerini özgürce ifade edebilmesi, zahmetsizce alışveriş yapma imkanı sunması gibi sağladığı fırsatlar ile beraber erişimin kolaylaşması ve maliyetin ucuzlaması internetin cazibesini giderek arttırmaktadır (Aydoğdu, 2003, s.8; Esen ve Siyez, 2011; Kang, Kim, ve Park, 2014; Yadav, Banwari, Parmar, ve Maniar, 2013).

Internet World Stats (IWS, 2015) verilerine göre Avrupa'daki internet kullanıcı sayısının beş yüz milyonu aştığı belirtilmektedir. Türkiye, 46 282 850 kullanıcı sayısı ile; Rusya, Almanya, İngiltere ve Fransa'dan sonra Avrupa'da internetin en fazla kullanıldığı beşinci ülke konumunda yer almaktadır. Dünya genelindeki internet kullanıcı sayısının 2015 Haziran ayı itibarıyla 3 270 490 584 olduğu ifade edilmektedir ve bu rakam dünya nüfusunun %45'ini oluşturmaktadır (World Stats [IWS], 2015). İnternet kullanıcı sayısının 2016 Haziran ayı itibarıyla ise 3 611 375 813'e ulaştığı ve bu rakamın dünya nüfusunun %49.2'sini oluşturduğu belirtilmektedir (IWS, 2016).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2013) hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması verilerine göre Türkiye genelinde hanelerin %49,1'i internet erişim imkanına sahiptir. Aynı araştırmanın 2014 Nisan ayı sonuçlarına göre Türkiye genelinde hanelerin %60,2'si evden internete erişim imkanına sahipken 2015 yılında bu oranın %69,5 olduğu görülmektedir. Bu durum internet kullanımının giderek yaygınlaştığına işaret etmektedir. İnternet kullanım amaçlarına bakıldığında, ilk sırada sosyal medyada içerik paylaşımı yer alırken ikinci sırada online haber, gazete ya da dergi okuma; üçüncü sırada sağlıkla ilgili bilgi arama; dördüncü sırada kendi oluşturduğu metin, görüntü, fotoğraf, video, müzik vb. içerikleri herhangi bir web sitesine paylaşmak üzerine yükleme; son sırada ise mal ve hizmetler hakkında bilgi arama amacı yer almaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2015).

İnternet hızlı gelişimini sürdürürken yaşamımıza sağladığı pek çok kolaylıkla giderek daha yaygın kullanılmakta ve kontrolsüz kullanımla birlikte bu durum kişilerin okul, aile, sağlık gibi alanlarda daha çok sorunla karşı karşıya kalmalarına yol açmaktadır (Gönül, 2002; Gürcan, 2010, s.16; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000). İnternetin yoğun olarak kullanıldığı durumlarda bazı bireylerin yüz yüze iletişimden kaçınmaya başlayarak sanal ortamı daha fazla tercih ettikleri, sosyal ilişkilerinin zayıfladığı, yalnızlık hissi ve depresyon gibi psikolojik sorunlar ile uyku bozuklukları ve obezite gibi fizyolojik sorunlar yaşayabildikleri belirtilmektedir. İnternetin aşırı kullanımıyla beraber ortaya çıkan bu sorunlar internet bağımlılığı ya da patolojik internet kullanımı gibi davranış problemlerinden söz edilmesine yol açmıştır (Ceyhan, 2011; Young, 2004).

Dünyada ve ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde internet kullanımının giderek arttığı ve internet bağımlılığının yaygın bir sorun haline geldiği görülmektedir. Yang ve Tung (2007)'un Tayvan'da 239 ergen ile gerçekleştirdiği çalışmada katılımcıların % 13,8'i internet bağımlısı olarak belirlenmiştir. Morahan-Martin ve Schumacher (2000)

yüksek risk taşıdığı düşünülen 277 kolej öğrencisinde patolojik internet kullanımı davranışını incelemişler ve öğrencilerin %8.1'ini patolojik internet kullanıcısı olduğunu, %64.7'sinin sınırlı semptom gösterdiğini ve %27.2'sinde belirti görülmediğini belirlemişlerdir. Park, Kim, ve Cho (2008)'nin Güney Koreli 903 ergen ile yaptıkları çalışmada internet bağımlılığının görülme sıklığı ve internet bağımlılığının ailesel faktörlerle ilişkisi ele alınmış ve ergenlerin %10.7'si internet bağımlısı olarak sınıflandırılmıştır. Yen, Chou, Liu, Yang, ve Hu (2014)'nin dikkat eksikliği ve hiperaktivite tanısı olan 11-18 yaş aralığındaki 287 ergen ile yaptıkları ve internet bağımlılığı semptomları ile anksiyete, depresyon ve öz saygı arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada katılımcıların %15.7'si internet bağımlısı olarak belirlenmiştir.

Ülkemizde yapılan araştırmalar incelendiğinde internet kullanım oranının yüksek olduğu ve internet bağımlılığının yaygın bir sorun haline geldiği anlaşılmaktadır. Üçkardeş (2010, s.54) tarafından 910 üniversite öğrencisi ile yürütülen çalışmada internet bağımlısı oranı %2, riskli internet kullanım oranı %20,9 olarak belirlenmiştir. Canan (2010, s.44)'ın 18-27 yaşları arasındaki 1034 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin %9.7'sinin internet bağımlısı olduğu saptanmıştır. Şahin (2011, s.72)'in 710 ortaokul öğrencisi ile yaptığı çalışmada öğrencilerin %1.3'ü internet bağımlısı, %14,2'si sınırda-olası bağımlı olarak bulunmuştur.

Young (1998) yaptığı çalışmada öğrencilerin %58'inin aşırı internet kullanımına bağlı verimsiz ders çalışma alışkanlıklarının olduğunu bulmuştur. Suhaill ve Bargess (2006)'in internet bağımlılığının sonuçlarını araştırdıkları çalışmada öğrencilerin %31'i akademik başarılarında düşüş olduğunu belirtmişlerdir.

Bazı araştırmacılar bireylerin yalnızlıklarını gidermek, iletişim kurmak ve duygusal destek almak için aşırı internet kullanımına yönelerek internet bağımlısı haline geldiklerini düşünmektedirler (Ceyhan ve Ceyhan 2008; Hamburger ve Ben-Artzi, 2003; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000). Bu bağlamda gençlerin aileleri, arkadaşları ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyi ergenlik döneminde daha da önem kazanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeyleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyi, akademik başarıları ve bazı demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma Ankara'nın Sincan ilçesinde bulunan çeşitli türdeki resmi ortaöğretim kurumlarındaki öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri annelerinin öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri babalarının öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ailenin gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri akademik başarı düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerine göre algıladıkları sosyal destek (aile, öğretmen, arkadaş) düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bilgisayar ve internet önemli bir iletişim kaynağı olmakta birlikte gelişim çağındaki çocuklar için doğru kullanılmaması halinde bir gelişim engeline dönüştüğü söylenebilir. İnternet kullanımının risklerinden birkaçı; sosyal ilişkilerin zayıflaması, hareketsiz kalınması nedeniyle görülen sağlık sorunları ve enerji boşalımını engellediği için şiddete yönelime yol açabilmesi olarak ifade edilebilir.

Tsai ve Lin (2001) Tayvan'da 753 lise öğrencisiyle yaptıkları çalışmada interneti daha çok kullanma eğilimi gösteren ergenlerin interneti kullanma konusunda daha takıntılı davranışlar sergiledikleri ortaya koymuşlardır. İnternet kullanımları kısıtlandığında kendilerini daha depresif hissettikleri belirlenmiştir.

Ergenlerin etraflarında samimi olacakları bir sosyal grubun desteğine ihtiyaç duydukları ve uygun sosyal ilişkiler kuramadıklarında kendilerini yalnız hissettikleri düşünüldüğünde arkadaşlarından, ailelerinden, öğretmenlerinden ve yakın çevrelerinden daha fazla anlayış, sabır ve destek bekledikleri anlaşılmaktadır (Cüceloğlu 1992, s. 64; Kulaksızoğlu, 2007,

s.90). Sosyal destek bulmak için kullanılan internet bireylerin zarar görmesine neden olabilmektedir. Bireyin çevreden aldığı sosyal destek düzeyi arttıkça internetten zarar görme riski azalmakta ve zarar görse bile üstesinden daha kolay gelebilmektedir (Eroğlu ve Peker, 2011).

Türkiye kullanıcı sayısı bakımından Avrupa’da internetin en fazla kullanıldığı beşinci ülke konumundadır (IWS, 2014). Ülkemizin genç nüfus oranı ile internet erişim imkanlarının giderek artması (TÜİK, 2013; 2014; 2015) ve ergenlik döneminin barındırdığı birtakım özellikler ile hassas bir dönem olması nedeniyle internet bağımlılığı daha önemli bir sorun haline gelmektedir. İnternet bağımlılığına ilişkin önleyici tedbirlerin alınabilmesi için farklı yaş gruplarında çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ergenlerle yapılan bu araştırmanın söz konusu ihtiyacın giderilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

1. Araştırmada kullanılan ölçekleri araştırmaya konu olan öğrencilerin samimi cevaplandıkları varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın çalışma evreni, Ankara’nın Sincan İlçesi’nde çeşitli türdeki devlet okullarında öğrenim gören ortaöğretim öğrencileri ile sınırlı tutulmuştur.
2. Araştırma “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” ve “Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” nden elde edilen verilerle sınırlı tutulmuştur.

1.6. Tanımlar

İnternet Bağımlılığı: Kişinin internet kullanımını kontrol edememesine bağlı olarak bunaltıcı duyguların ortaya çıkması ve günlük aktivitelerindeki işlevselliğin bozulmasıdır (Shapira ve diğerleri, 2003).

Sosyal Destek: Bireylerin yaşantılarını sürdürürken karşılaştıkları kriz ve duygusal gerginlik durumlarının aşılmasında yakın çevresinden sağladığı yardımdır (Çakır ve Palabıyıkoglu, 1997).

Akademik Başarı: Bir eğitim ya da öğretim kurumunda okutulan derslerde geliştirilen ve öğreticiler tarafından takdir edilen notlarla veya her ikisi ile belirlenen beceriler ya da kazanılan bilgilerdir (Carter ve Good, 1973).

Öğrencilerin akademik başarıları için Milli Eğitim Bakanlığı'nın sitesinden alınan ortaöğretim not sistemi ile ilgili tanımları şöyledir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2015): Pekiyi, 85 ile 100 arasındaki notları kapsar. İyi, 70 ile 84,99 arasındaki notları kapsar. Orta, 60 ile 69,99 arasındaki notları kapsar. Geçer, 50 ile 59,99 arasındaki notları kapsar. Geçmez, 49,99 ve altındaki notları kapsar.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bağımlılık ve İnternet Bağımlılığı

Bağımlılık kavramı, geleneksel olarak fiziksel bağımlılık geliştiren esrar, kokain, alkol, morfin vb. maddeler veya kimyasallar için kullanılsa da artık insanların işi, arkadaşları ve bilgisayarları ile olan ilişkilerini tanımlamak için de kullanılmaktadır (Shaw ve Black, 2008; Young, 2004; Young, 2009). “Teknoloji bağımlılığı” ve “bilgisayar bağımlılığı” kavramları öncelikle İngiltere’de çalışılmıştır. İnternet bağımlılığı ise ilk kez 1996 yılında Amerikan Psikoloji Derneğinin yıllık toplantısında Kimberly Young tarafından gündeme getirilmiş ve ardından klinisyenler ve akademisyenler arasında konuyla ilgili tartışmalar görülmeye başlamıştır (Young, 2004).

Ruhsal Hastalıkların Teşhis ve İstatistiği El Kitabı-4 (DSM-4)’te tanımlanan bağımlılık ölçütleri sadece kimyasal maddeler için belirlenmiştir ve davranışsal bağımlılıkları içermemektir. Kimyasal olmayan davranışsal bağımlılıklar DSM-4’te “dürtü kontrol bozuklukları” olarak değerlendirildiğinden; Young (1998), herhangi bir madde kötüye kullanımını içermeyen internet bağımlılığına en yakın bozukluğun DSM-4’te dürtü kontrol bozuklukları başlığı altında yer alan “patolojik kumar oynama” olduğunu düşünmüştür. Bu nedenle de patolojik kumar oynama tanı ölçütlerini patolojik internet kullanımına uyarlayarak “internet bağımlılığı” için ilk ciddi tanı ölçütlerini oluşturmuş ve yayınlamıştır. Ruhsal Hastalıkların Teşhis ve İstatistiği El Kitabı-5 (DSM-5, 2013)’ te ise daha önceden kabul edilmiş “Madde İstismarı ve Bağımlılığı” kavramının genişletildiği ve “Madde ile İlişkili Bozukluklar ve Bağımlılık Bozuklukları” (Substance-Related and Addictive Disorders) şeklinde değiştirildiği görülmektedir.

Marks (1990) yoğun arzu, yoksunluk ile görülen anksiyete gibi belirtilerin hem madde bağımlılığı hem davranışsal bağımlılıkta ortak görüldüğünü belirtmiştir. Davranışsal bağımlılık; kişinin zihinsel durumunun bağımlı olması ve madde kullanımını içermemesi, çoklu bağımlılığın gelişmesinin nadir görülmesi, kompulsif düşünce ve davranışların

bulunması, terapi başarısının daha fazla olması yönleri ile madde bağımlılığından ayrılmaktadır.

2.2. İnternet Bağımlılığını Açıklayan Modeller

2.2.1. Young'ın İnternet Bağımlılığı Modeli

İnternet bağımlılığı kavramı ilk olarak 1995 yılında Dr. Ivan Goldberg tarafından ortaya atılmıştır. Goldberg madde bağımlılığı ölçütlerini kullanarak internet bağımlılığını tanımlamış ve bağımlılık kriterlerini belirlemiştir. Young (1998), İnternet bağımlılığı olanlarda davranışsal bir dürtü kontrol bozukluğu olması ve dürtü kontrol bozukluğunun da kimyasal bir madde içermemesinden hareketle madde bağımlılığı ölçütlerinin kullanılmasına karşı çıkmıştır. DSM-4'te dürtü kontrol bozuklukları içerisinde yer alan ve internet bağımlılığına en yakın bozukluk olduğunu düşündüğü patolojik kumar oynama ölçütlerini uyarlayarak internet bağımlılığı tanı kriterlerini oluşturmuştur. Young'ın belirlediği 8 kriterden en az 5 tanesinin 6 ay süresince gözlemlenmesi halinde kişi internet bağımlısı olarak nitelendirilmektedir.

Young (1998) tarafından ortaya konan tanı kriterleri şunlardır:

1. İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş (sürekli olarak interneti düşünmek, internette yapılan aktivitelerin hayalini kurmak, internette yapılması planlanan bir sonraki etkinliği düşünmek, vb.),
2. Doyuma ulaşmak için giderek daha fazla oranda internet kullanma ihtiyacı duymak,
3. İnternet kullanımını kontrol etme, azaltma ya da bırakmaya yönelik başarısız girişimlerin olması,
4. İnternet kullanımının azaltılması ya da tamamen kesilmesi durumunda huzursuzluk, çökkünlük, kızgınlık veya huzursuzluk hissedilmesi,
5. Başlangıçta planlandan daha uzun süre internette kalmak,
6. Aşırı internet kullanımı nedeniyle aile, okul, iş ve arkadaş çevresiyle sorunlar yaşama, eğitim veya kariyer ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atmak ya da kaybetmek,
7. Aile bireylerine, terapisteye veya başkalarına internette kalma süresi ile ilgili yalan söylemek,
8. İnterneti problemlerden kaçmak veya olumsuz duygulardan (örn: çaresizlik, suçluluk, anksiyete, depresyon) uzaklaşmak için kullanmak.

Young (1998) internet bağımlısı olan kişilerde kumar bağımlılığı olan kişilere benzer şekilde duygusal hassasiyet, kendini açığa vuramama ve uyumsuzluk gibi belirtiler görüldüğünü vurgulamıştır.

Young (2000) internet bağımlılığını beş alt kategoriye ayırmıştır:

1. Siber-cinsel bağımlılık: Bu tip internet bağımlılığında bireyler genellikle cinsel içerikli pornografik siteleri izleme veya indirme ve bu tip sitelere dair sohbet odaları ile iletişim kurarlar.
2. Sanal arkadaşlık bağımlılığı: Bireyler internete çevrimiçi ilişkiler kurmak ve oluşturmak için girerler. Bu tip bağımlılığa sahip birey anonim olabilmesi sayesinde internet üzerinde farklı bir kişilik oluşturup bu kişilik üzerinden kendine sanal bir dünya kurabilir.
3. Net kompulsifleri: Bu dürtüler internet yoluyla gerçekleştirilebilen online kumar, alışveriş gibi davranışlar olarak tanımlanabilir.
4. Bilgi aşırı yüklemesi: Bu alt tipte internet bağımlısı olan birey bilgi araştırma veya edinim amacıyla kullandığı internette aşırı derecede bağlı kalabilir.
5. Bilgisayar bağımlılığı: İnternet bağımlılığı olan birey online veya online olmayan oyunlara bağımlı olabilmektedir.

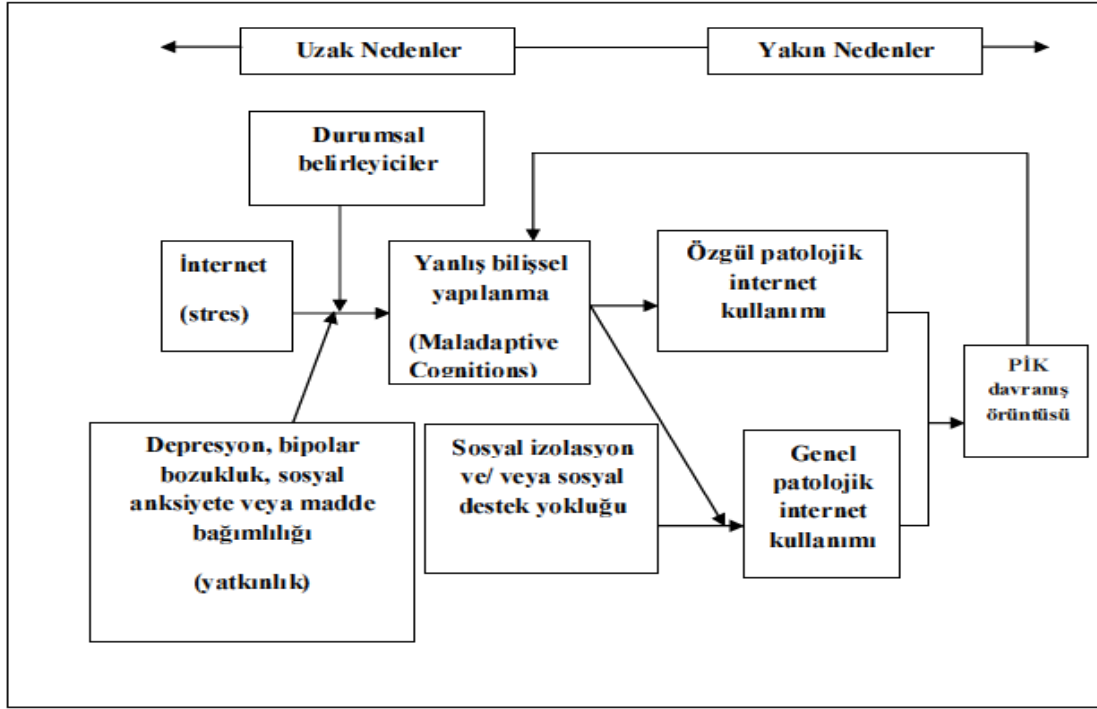
2.2.2. Davis'in Bilişsel-Davranışçı Yaklaşımına Dayalı Patolojik İnternet Kullanımı Modeli

Davis (2001), Young'dan farklı olarak internet bağımlılığı terimi yerine patolojik internet kullanımının daha doğru olacağını ifade etmiştir. Patolojik internet kullanımı; ruh halini değiştirme, sosyal hayattaki temel sorumluluklarını başaramama, suçluluk duygusu ve şiddetli arzu gibi belirtilere sebep olan internet kullanımını ve kaynağını sorunlu bilişsel süreçler oluşturmaktadır.

Davis (2001) patolojik internet kullanımını iki alt grupta sınıflandırmıştır:

1. Özgül patolojik internet kullanımı
2. Genelleştirilmiş patolojik internet kullanımı

Özgül patolojik internet kullanımında kişi internetin sadece bir yönü (online kumar, alışveriş, cinsel materyal/servisler gibi) ile ilgilidir. Genelleştirilmiş patolojik internet kullanımı ise belli bir amaca yönelik olmayan zaman geçirmeye yönelik internetin çok yönlü aşırı kullanımınıdır.

Şekil 1. Davis'in bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı patolojik internet kullanımı modeli (Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological internet use. Computers in Human Behavior, (17), 187-195).

Davis (2001) patolojik internet kullanımını bilişsel davranışçı yaklaşım ile açıklamıştır. Şekil 1'de görüldüğü gibi patolojik internet kullanımına neden olan uzak ve yakın nedenler vardır. Uzak nedenler, kişinin depresyon, kaygı ve diğer bağımlılıklar gibi altta yatan psikopatoloji örüntüleridir. Patolojik internet kullanımı davranışı yatkinlik ve yaşam olaylarının etkileşiminin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Yakın nedenler çarpıtılmış bilişlerdir. Bunlar kişinin kendisi veya dış dünya ile ilgili olabilmektedir. Kendinden şüphe etmek, düşük öz-yeterlik ve kendisine dair olumsuz değerlendirmeler gibi çarpıtılmış bilişleri olan bireyler interneti daha olumlu tepkiler almak için kullanmaktadırlar. Dış dünyayla ilgili çarpıtmalar; “internet benim tek arkadaşım.”, “internet bana saygı duyulan tek yer.” “internet dışında insanlar bana kötü davranıyor.” gibi belirli olayları genellemeyi içermekte ve internetin patolojik kullanımını arttırmaktadır.

2.2.3. Caplan'ın Modeli

Bazı bireyler internet kullanımı konusunda kendisini kontrol ederek internet kullanım sürelerini ihtiyaçları doğrultusunda sınırlayabilmektedirler. Buna karşılık bazı bireyler bu sınırlandırmayı yapamamakta, aşırı kullanım nedeniyle iş ve sosyal hayatlarında sorunlar yaşamaktadırlar.

Bireylere sorun yaşatan bu tür davranış örüntüsü, zarar verici olması ya da normalden belirgin sapma göstermesi nedeniyle “problemlı” olarak tanımlanmaktadır (Caplan, 2002). Bu doğrultuda Caplan “patolojik internet kullanımı” yerine “problemlı internet kullanımı” kavramını tercih etmiştir.

Caplan (2002)’ın, Davis’in bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı patolojik internet kullanımı modelini temel alarak geliştirdiği modele göre bireylerin sanal ortamda kendilerini daha rahat hissetmeleri nedeniyle internetin aşırı kullanımı ve devamında problemlı internet kullanımı ortaya çıkmaktadır. Sosyal yaşamında kendini ifade edemediğini düşünen kişiler yüz yüze iletişimde kendilerini rahat hissetmedikleri için daha az tehdit edici olarak gördükleri sanal iletişimi tercih ederler. Bu şekilde kişiler olumsuz özelliklerini iletişim kurdukları kişilere aktarmaz kendilerinde olmayan olumlu özelliklerden bahsedebilirler. Böylece sanal iletişimin kolay, daha az riskli ve heyecanlı olduğu yönünde inanç oluşur.

Caplan (2002) 18-57 yaş arası 395 kişi ile yaptığı araştırmasında depresyon ve sosyal izolasyonun sanal iletişimi tercih için önemli faktörler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre yalnızlığın internet bağımlılığı için önemli bir risk faktörü olduğunu belirtmektedir. Yalnız insanlar sosyal becerileri konusunda kendilerini yetersiz hissetmekte ve sanal iletişimi tercih etmektedirler.

Caplan (2007)’in yalnızlık, sosyal kaygı ve problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkiyi incelediği ve 18-28 yaş arası 393 kişi ile gerçekleştirdiği çalışmada yalnızlık ve problemlı internet kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ancak sosyal kaygının yalnızlığa göre çevrimiçi etkileşimi daha anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür.

2.2.4. Suler’in İnternet Bağımlılığı Modeli

Suler (1999)’e göre insanlar birbirileriyle bütünlük oluşturan belirli ihtiyaçlar doğrultusunda hareket etmektedirler. İnsanlar bir kişiye ya da bir davranışa karşı tutku duyduklarında ya da takıntı görüldüğünde bu durum çoğu zaman bilinçdışında yer alan önemli bir arzuya işaret eder. Psikolojik sağlık ancak bireylerin arzularını tatmin etmeleri ve ihtiyaçlarını gerçekleştirmeleri ile mümkündür. Önemsenmeyen ve bastırılan ihtiyaçlar patolojik fiksasyon ya da bağımlılık ile sonuçlanabilmektedir.

Sağlıklı ve problemlı internet kullanımı sekiz kriterle ayırt edilebilmektedir. Bu kriterler şunlardır (Suler, 1999):

1. İnternetteki etkinliğin karşıladığı ihtiyaçların sayısı ve türü.
2. Karşılanmamış ihtiyaçların altında yatan yoksunluğun derecesi.
3. İnternet aktivitesinin türü.
4. İnternet aktivitesinin kullanıcının gerçek hayattaki işlevselliğine etkisi
5. Bunaltıya dair öznel duygular.
6. İhtiyaçlar hakkında bilinç düzeyindeki farkındalık.
7. Deneyim ve dahil olma süreci.
8. Gerçek hayat ve sanal hayat arasındaki denge ve uyum

Suler (1996) internetteki etkileşimlerin bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda şekillendiğini belirtmiştir. İnternetteki etkileşimlerin nasıl olduğunu, sağlıklı ve patolojik internet kullanımının nasıl gerçekleştiğini bu ihtiyaçlar üzerine temellendirerek açıklık getirmiştir.

Cinsel İhtiyaçlar: İnternet bireylerin anonim ve güvenli şekilde pornografik materyallere ulaşmalarını sağlayan bir kaynak olması nedeniyle cinsel dürtüleri tatmin etmek için yoğun olarak kullanılmaktadır (Suler, 1996, 1999). Gerçek yaşantılarındaki ilişkilerinde kendilerini yalnız hisseden, cinsellik ve romantizmden mahrum insanlar bu ihtiyaçlarını internet üzerinden karşılamaya başlamaktadırlar.

Kişilerarası Temas İhtiyacı: İnsanlar birbirleriyle etkileşim ihtiyacı duyarlar ve internet önemli bir sosyal etkileşim alanıdır. Suler (1996)'e göre online ilişki ile aşırı meşgul olan kişilerin ruhsal dinamikleriyle ilgili kaygıları olabileceğini ve internet üzerinden kurdukları iletişim ile bu duygularını karşı tarafa aktarma imkanı bulduklarını belirtmektedir. Bilinçdışı dinamikler internet ortamında kurulan iletişimle karşılanmaya başlandığında bu durum tekrar eden bir davranış haline gelmekte ve bağımlılık gerçekleşmektedir.

Öğrenme ve Saygınlık İhtiyacı: Bireylerin öğrenme, başarıma ve öz saygı ihtiyacı bulunmaktadır. Operant koşullanma teorisi güçlü bir öğrenmenin küçük başarıların anında ödüllendirilmesi ile gerçekleştiğini söylemektedir. Bilgisayarların bağımlılık yapma sebebi de bu durumla bağlantılıdır. Bilgisayar başında birey bir problemle ya da bilmediği bir bilgisayar fonksiyonuyla karşı karşıya gelir ve bu yeni durumu keşfeder, çözüm yolları üretir ve nihayetinde sorunu çözer. Birey bilgisayar aracılığıyla meydan okur, deneyimler, ustalaşır ve başarı duygusunu tadar. Bu döngü bireyi sonraki öğrenme ve davranışları için motive etmektedir. Bilgisayarın bağımlılık yapıcı etkisi de bireylere sağladığı bu imkan ve ödüllendirici tarzından ileri gelmektedir. Bireylerin teknik veya sosyal alanda öğrenme, başarıma ve ustalaşma ihtiyaçları normal ve sağlıklı bir süreçtir. Ancak bireyler başarısızlık, yetersizlik, çaresizlik gibi duygularını internet ortamında oynadıkları

oyunlarda kazandıkları başarılar ve dahil oldukları gruplarda kendilerini diğer kullanıcılardan ayıran statü kazanımlarıyla telafi etmeye yönelik olarak interneti kullanabilmektedirler. İnternet sayesinde tüm dünyanın bireyin parmaklarının ucunda olması, sınırsız bilgiye ulaşabilmesi böylece her şeyi yapabileceği ve her şeyi bildiğini hissetmesi bağımlılığın gelişmesini ve sürmesini sağlamaktadır (Suler, 1996, 1999).

Ait Olma İhtiyacı: Suler (1999)'e göre bireylerin birbirleriyle etkileşim içinde olma, sosyal olarak kabul edilme ve ait olduklarını hissetme ihtiyaçları vardır. Bütün insanlar diğerleri tarafından tanındığı sosyal ortamlara dahil olmak istemektedir. İnternet benzer fikirlere sahip insanların biraraya gelmelerini ve tanışmalarını sağlayan çok fazla sayıda ve çeşitli gruplara katılma imkanı sunmaktadır.

Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı: Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde en üstte kendini gerçekleştirme ihtiyacı yer almaktadır. Kendini gerçekleştirme, bireyin gelişim için çabalayarak potansiyelini tam olarak ortaya koyabilmesiyle gerçekleşmektedir. Birçok insan internetin sosyal ve teknik boyutlarını kavrayarak yaratıcı potansiyellerini ifade edebildiklerini hissetmektedirler. İnternet sayesinde daha önce gizli kalmış ilgi, tutum ve içsel potansiyellerinin farkına varmaktadır (Suler, 1996, 1999).

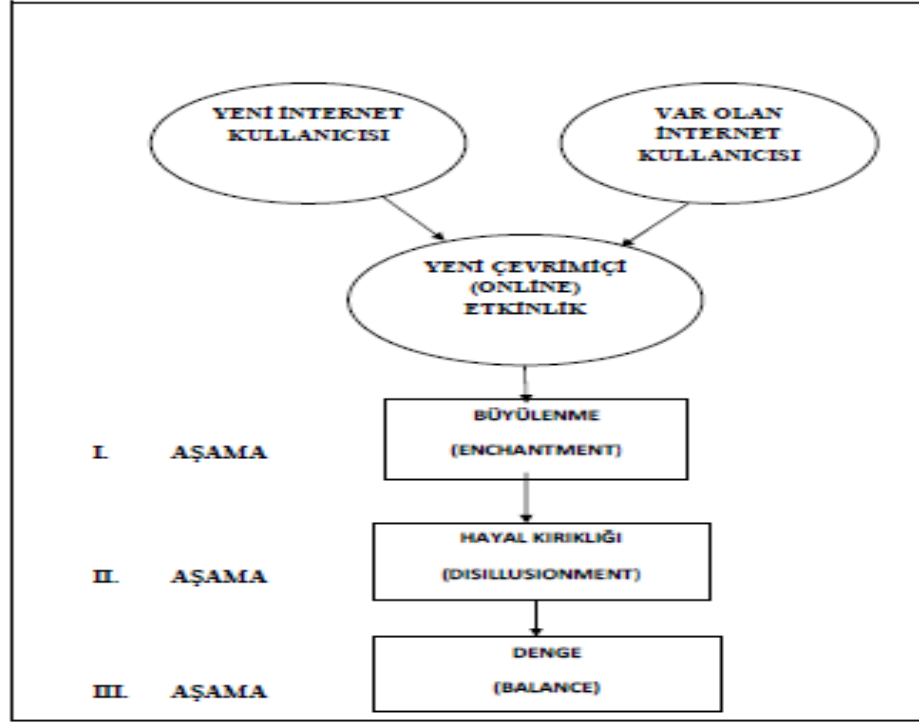
Suler (1999)'e göre bazı insanlar internette gerçek yaşama göre daha fazla kendileri olabildiklerini belirtmektedirler. Ancak patolojik internet kullanımının altında, bilinçdışı farkındalığına karşı bir savunma olarak kendini aldatma mı yoksa gerçek bir kendini gerçekleştirme çabası mı yattığını söylemek zordur.

2.2.5. Grohol'ün Patolojik İnternet Kullanımı Modeli

Grohol (2012) internet bağımlılığının temelinde sosyalleşme olduğunu belirtmektedir. Kişi internette geçirdiği zamanın büyük bölümünü sosyal etkileşim ile geçirir. Böylece gerçek yaşamda yeterince sosyalleşemeyen birey internet ortamında bunu gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Grohol internet bağımlılığının hem yeni hem de mevcut internet kullanıcılarında üç aşamalı bir geçişi takip ettiğini belirtmektedir.

Büyülenme adı verilen birinci aşamada bireyin alışık olmadığı yeni ve heyecan verici çevre bireyi internette tutmaktadır. Karşılaştığı yeni bir teknoloji ya da uygulamayla birey adeta büyülenmiştir. Bu durum ikinci aşamaya geçinceye kadar internetin aşırı kullanımına yol açmaktadır. İkinci aşama hayal kırıklığı aşamasıdır. Bu aşamada bireyler artık ilk aşamada keyif aldıkları internet etkinliklerinden keyif almamaya başlarlar bu nedenle internet

kullanımı azalır. Teknolojinin aşırı kullanımıyla birlikte bu aşamada sıkılma ve hayal kırıklığı görülür ve internet kullanımından kaçınılır. Üçüncü aşamaya geçinceye kadar kaçınma davranışı sürer. Üçüncü aşama denge aşamasıdır. Birey yoğun internet kullanımının üstesinden gelir, internet ve gerçek yaşam arasında denge sağlanır. Bireyin teknoloji kullanımı normal düzeyde devam etmektedir (Grohol, 2012).

Şekil 2. Grohol'ün internet bağımlılığı modeli
(Grohol, J.M. (2012). İnternet addiction guide. <http://psychcentral.com/netaddiction/> sayfasından erişilmiştir)

2.3. Ergenlik Dönemi ve İnternet Bağımlılığı İlişkisi

Dünyada gelişim dönemlerine uygun olarak nesillere özel isimler verilmektedir. 1961 ile 1981 yılları arasında doğanlar için "X nesli", 1981 ile 2000 yılları arasında doğanlar için "Y nesli", bu iki nesli takip eden ve 2000 yılı sonrasında doğanlar ise "Z nesli" olarak adlandırılmaktadır. Z nesli "internet nesli", "net nesli" ya da "yeni sessiz nesil" olarak da kabul edilmektedir (Ögel, 2014, s.18).

"İnternet gençliği" için sosyalleşme akşam yemeğine ya da bir gösteriye gitmek değildir. Bu gençler günlük yaşamlarında sanal ortamlara girip çıkan internet yaşamında önemli bir yere sahip olduklarını düşünen ergenlerdir. İnternet gençliği kimlik ve kişiliğini; deneyim kazanmasını, entelektüel birikime ulaşmayı; tutum ve karakter geliştirmeyi; geleceğe hazırlanmayı internetten öğrenmektedir. Ancak internet ile kurdukları etkileşim olumlu

yönlere olabileceği gibi olumsuz tarzda da gerçekleşebilmektedir (Karaca, 2007, s.9; Ögel, 2014, s.21).

Alanyazın incelendiğinde internet bağımlılığının daha çok ergenlerle çalışıldığı görülmektedir. Ergenlik döneminin Erikson'un psikososyal gelişim kuramına göre 12-18 yaş arasındaki kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası yaşanan kritik bir dönem olması, akran kabulü ve sosyal onayın bu dönemde ön plana çıkmasının internet bağımlılığı için birer risk faktörü olması bu durumun nedenleri olarak belirtilmektedir.

Doğan (2013, s.40) Ergenlerde en yüksek internet bağımlılık düzeyinin 16 yaşta görüldüğü ve 12-18 yaş arasındaki ergenlerde internet bağımlılık yaygınlığının %12,6 olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Ergenlerin internet kullanımı örüntülerinin araştırıldığı bir çalışmada ise, ergenlerinin % 7.6'sının problemlili internet kullanımının göstergesi olarak haftada 12 saatten fazla internet kullandıkları belirlenmiştir (Tahiroğlu, Çelik, Uzel, Özcan, ve Avcı, 2008).

Ergenler internet bağımlılığının olumsuz etkilerini akademik, sosyal, ilişkisel, ailesel ve sağlıkla ilgili alanlarda yaşamaktadırlar. İnternet bağımlılığının psikolojik ve fiziksel olumsuz etkileri ergenliğin kritik bir dönem olması nedeniyle daha büyük riskler oluşturmaktadır. Bu nedenle araştırmacılar daha çok ergenlerde görülen internet bağımlılığı davranışlarını araştırmışlardır (Esen, 2010, s. 26).

2.4. Sosyal Destek ve İnternet Bağımlılığı İlişkisi

Sosyal destek, bireylerin yaşantılarını sürdürürken karşılaştıkları kriz ve duygusal gerginlik durumlarının aşılmasında yakın çevrelerinden sağladığı yardımdır. Sosyal desteğin "aileden algılanan sosyal destek" (anne, baba ve kardeşler), "arkadaştan algılanan sosyal destek" (yakın arkadaş çevresi ve dostlar), "özel bir insandan algılanan sosyal destek" (flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu ve doktor gibi) üç alt boyutu vardır. Bu üç temel grubun etkililik düzeyine bakıldığında kişiden kişiye farklılık gösterdiği görülmektedir. Önemli olan herhangi bir kanaldan kişinin ihtiyaç duyduğu sosyal desteğin karşılanmasıdır. Örneğin, ergenlik döneminde aile desteğine kıyasla arkadaş desteği ön plana çıkmaktadır (Çakır ve Palabıyıkoglu, 1997).

Yaşanılan herhangi bir sorunda destek alınabilecek insanların olması bireylerin zarar verici eylemlere yönelmesini önlemektedir. Sosyal destek; çaresizlik ve endişe duygularını azaltmakta, kişilerin kendine güvenini arttırmaktadır. Stres faktörlerini ortadan kaldırmasa

bile stresin tolere edilmesini sağlayarak fiziksel sağlık ve ruh sağlığı üzerinde olumlu bir etki yaratmaktadır. Sosyal desteğin az olması ya da bulunamaması durumunda bireyler destek ihtiyaçlarından dolayı başka kanallara yönelmekte ve farklı bir arayışa girmektedirler. Yeterli sosyal destek hissetmeyen çocuklar anlaşılma ve özel olma hissini başka obje veya durumlarda aramaktadırlar. 21. Yüzyılda internet kullanımının yaygınlaşmasıyla bu obje ya da durum internet kullanımı olarak karşımıza çıkmaktadır (Kahriman ve Yeşilçiçek, 2007; Sandler ve Barrare, 1984; Tsai, Lin ve Tsai, 2001).

Kozaklı (2006, s.17)'ya göre ergenlik döneminde hızlı değişimlerin ve duygulanımların yaşanması nedeniyle sosyal destek bu dönemde daha da önem kazanmaktadır. Yeterli sosyal destek almadığını düşünen ergenlerin kendilerini yalnız hissettikleri ya da dikkat çekmek için riskli davranışlara yöneldikleri belirtilmektedir (Siyez, 2008).

Sanders, Field, Diego, ve Kaplan (2000) ergenlerin internet kullanımları ile depresyon ve sosyal yalıtım arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında 89 lise öğrencisi ile çalışmışlardır. Öğrencilerin internet kullanım süreleri ile ilgili vermiş oldukları cevaplara göre günde bir saatten az kullananlar düşük, bir iki saat arası kullananlara orta, iki saatten çok kullananlar ise yüksek grup olarak sınıflandırılmıştır. Araştırmada internet kullanımı süresi ile anne, baba ve akran ilişkisi ile depresyon arasındaki ilişki incelenmiştir. İnterneti az kullananların çok internet kullananlara göre anlamlı olarak daha iyi arkadaş ve anne ilişkisine sahip oldukları belirlenmiştir. İnternet kullanımı fazla olanların sosyal bağlarının zayıf olduğu bulunmuştur.

Midwest Teknoloji Üniversitesinde 18 ile 30 yaşları arasında 185 öğrencisinin katılımı ile yapılan araştırmada, katılımcılara kişisel ve demografik bilgileri ile dokuz kendini değerlendirme ölçeğini tamamlamaları için anonim web tabanlı anket sitesine tek kullanımlık bireyselleştirilmiş bağlantı e-mail yoluyla gönderilmiş ve elektronik ortamda verilen yanıtlar araştırmacılar tarafından değerlendirilmiştir. Katılımcıların interneti; satın alma, bilgi arama, okul/iş amaçları doğrultusunda ve eğlence amacıyla kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmada internet kullanım alanları ile sosyal destek, mutluluk ve içe dönüklük düzeyi arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Oyun oynama ve zarar verme (dolandırıcılık, yasal olmayan indirme, zararlı yayın yapan sitelere girme vb.) amacıyla internetin yoğun kullanımının toplam destek düzeyini yordadığı görülmüştür. Algılanan sosyal destek düzeyi düşük olan bireylerin oyun oynama ve zarar verme amacıyla interneti daha yoğun kullandığı belirlenmiş ve sosyal destek ile iyi olma arasındaki güçlü ilişki nedeniyle bu durumun başka problemlere yol açabilecek önemli bir risk faktörü olduğu

vurgulanmıştır. Mutsuz bireylerin de daha çok zarar verme amacıyla internet kullandıkları belirlenmiştir (Mitchell, Lebow, Uribe, Grathouse, ve Shoger, 2011).

Benzer şekilde ülkemizde bireylerin destek düzeylerinin internet kullanımı üzerindeki etkisinin ele alındığı araştırma sonuçları doğrultusunda ebeveynlere çocuklarıyla yakın ilişkiler kurmaları gerektiği, onlara yeterli ilgi ve desteği göstermelerinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Ebeveynlerin bilgisayar kullanmayı öğrenerek çocuklarına bu konuda yol göstermelerinin de yararlı olabileceği ifade edilmiştir. Bireylerin kendilerini yalnız hissetmeleri ve aileden destek bulamamaları halinde internet kullanımına yöneldikleri ve boş zaman geçirme mekanı olarak internet kafelere yöneldikleri de belirtilmiştir (Ayaroğlu, 2002, s.28; Bölükbaş, 2003, s.32; Özcan ve Buzlu, 2005).

Parks ve Floyd (1996) online etkileşimlerin gerçek yaşam ilişkilerinin kalitesini düşürdüğünü ifade etmişlerdir. Yüz yüze iletişim yerine internette daha çok vakit geçiren bireylerin sosyal destek düzeylerini daha düşük algılayabileceklerini belirtmişlerdir.

Online etkileşimler bireylerin akranları ile kurdukları yüz yüze iletişimin yerini tutmamakla birlikte sanal ortamda bireylerin kendini açma düzeylerinin daha yüksek olduğu bilinmektedir. İnternet ortamında yanıtma ve kendini farklı göstermenin kolay ve oldukça fazla olması, sözsüz ipuçlarının yokluğu nedeniyle yanlış yorumlamaların görülebilmesi sanal iletişime dair ortak endişeleri oluşturmaktadır (Underwood ve Findlay, 2004; Whitley, 1997).

Bazı araştırma sonuçları yüz yüze iletişimin olumlu sonuçlarını ortaya koyarken bazıları da internet ortamında alınan desteğin önemli yararları olduğunu belirtmektedir. Çelişkili bulgular nedeniyle online sosyal destek hakkında tartışmalar sürmektedir ve henüz yarar ve zararları tam olarak bilinmemektedir. Ancak günümüzde internetin önemli bir yardım arama kaynağı olduğu, fiziksel ve psikolojik hastalıklar için kurulan online destek gruplarının ülkemizde artmaya başladığı da bilinmektedir.

2.5. Akademik Başarı ve İnternet Bağımlılığı İlişkisi

Ergenlik dönemi büyük kişisel, fiziksel ve psikolojik değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Ergenler yaşadıkları değişime uyum sağlamaya çalışırken aynı zamanda geleceğe dair önemli kararlar almaları gerekmektedir. Bu durum başarı konusundaki kaygılarını arttırmaktadır.

Akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin başarısız öğrencilere kıyasla iyi ilişkilere, öğretmenlere karşı olumlu tutumlara ve yüksek benlik algısına sahip oldukları bilinmektedir. Başarılı öğrencilerin motivasyonları yüksektir, kendilerini iyi tanırlar ve bu doğrultuda gerçekçi hedefler belirlerler.

Ergenlik döneminde bir yandan okul başarısı, bir yandan üniversite giriş sınavı bir yandan da kimlik oluşturma çabası öğrencilerde kaygıya yol açarak kapasitelerini ortaya koymalarını engeller (Mossbarger, 2008). Yaşadığı başarısızlıklar ergenin kendisini değersiz hissetmesine yol açar ve ergen internet oyunları ile başarıyı elde etmeye yönelir. Böylece hem başarısızlık düşüncesinden kurtulmak hem de sanal oyunlarla başarıyı tatmak mümkün olmaktadır.

İnternetin başlangıçta okul ve sınıf ortamlarıyla uyumlu bir eğitim aracı olarak lanse edildiğini belirtmektedir. Araştırma sonuçları zamanla internet üzerinden edinilen bilgilerin okul müfredatı ile uyumlu ve bütünlük içerisinde olmaması nedeniyle öğrencilere yardımcı olmaktan çok dikkatlerinin dağılmasına sebep olduğu yönünde tartışmaları gündeme getirmiştir (Barber'den aktaran; Young, 2004, s. 408).

İnternetin akademik dünyanın hem dostu hem de düşmanı olduğunu söylenebilir. Ders çalışmak sıkıcıdır, internet ise eğlenceli ve heyecanlıdır. Bu nedenle sorunlu internet kullanımının olmadığı durumlarda internet aslında gençlerin ders başarısını olumsuz etkilememektedir ve derslerine olumlu katkıda bulunmaktadır (Makas, 2008, s. 11). Kişide internet bağımlılığı oluştuktan sonra geç saatlere kadar uyanık kalma, ders kaçırma, yorgunluk gibi nedenlerle akademik başarının olumsuz etkilendiği belirtilmektedir (Anderson, 2001; Kubey, Lavin ve Barrows, 2001; Young,1998).

Esen (2010, s.31) internet bağımlılığı nedeniyle yaşanan akademik başarısızlığın devamında düşük notlar ve okuldan atılmaya kadar varan ciddi durumlar yaşanabildiğini belirtmektedir. Young (1998)'in akademik başarı ile internet bağımlılığı ilişkisini incelediği araştırmasında 496 katılımcıdan internet kullanmayanlarda akademik başarısızlık bulunmamıştır. İnterneti az kullananların %2'sinde, orta düzeyde kullananların %40'ında, internet bağımlısı olarak tanımlanan kullanıcıların % 58'inde akademik başarısızlık bulunduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonuçları düşük akademik başarının hem internet bağımlılığının bir nedeni hem de sonucu olduğuna işaret etmektedir. Bu doğrultuda bağımlılık oluşmadan önce başarısızlığı önleyici tedbirlerin alınmasının hem bağımlılığı önleme hem de mevcut başarıyı korumak açısından önemli olduğu anlaşılmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri toplama araçları, araştırma grupları ve verilerin işlenmesi yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı, tarama modelidir. Tarama modelinde ilişkisel araştırmalar ise, iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2014, s.81). Bu araştırma, lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin akademik başarı, algılanan sosyal destek ve bazı demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştıran ilişkisel tarama modelini içeren bir araştırmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2014-2015 eğitim öğretim yılında Sincan'da bulunan MEB'e bağlı çeşitli ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 14-17 yaşlarında öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise belirlenen dört lisede 9. 10. ve 11. Sınıfta öğrenim gören 400 öğrenciden oluşturulmuştur. Yapılan uygulama sonrasında veri toplama araçlarını hatalı ya da eksik yanıtladığı tespit edilen 42 öğrenciden alınan veriler değerlendirmeye alınmamıştır. Örneklem grubu ölçekleri eksiksiz dolduran 175'i (%48.9) kadın, 183'ü (%51,1) erkek olmak üzere toplam 358 öğrenciden oluşturulmuştur.

Örneklemin belirlenmesinde kolaylıkla bulunabileni örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolaylıkla bulunabileni örnekleme (convenience sampling) yakın çevrede bulunan ve ulaşılması kolay, elde mevcut ve araştırmaya katılmak isteyen (gönüllü) bireyler üzerinde yapılan örneklemedir (Erkuş, 2013, s.122).

Öğrencilerden Kişisel Bilgi Formu ile toplanan veriler tablolar halinde açıklanmıştır. Örneklemenin yer aldığı ve verilerin toplandığı Ortaöğretim kurumlarının listesi ve okullara göre örneklemin dağılımı ise şöyledir:

- Ersin Bacaksız Anadolu Lisesi (142 öğrenci)
- Törekent Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (78)
- Ahmet Çiçek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (103 öğrenci)
- Yenikent Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (35 öğrenci)

Tablo 1.

Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Okul Türü, Cinsiyet ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları

	n	%
Cinsiyet		
Kadın	175	48.9
Erkek	183	51.1
Sınıf		
9.sınıf	150	41.9
10.sınıf	96	26.8
11.sınıf	112	31.3
Okul Türü		
Anadolu Lisesi	142	39.7
Ticaret Meslek Lisesi	35	9.8
Kız Meslek Lisesi	78	21.8
Endüstri Meslek Lisesi	103	28.7
Toplam	358	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin %48,9’unu kızlar, %51,1’ini erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların % 41,9’u dokuzuncu sınıfa, %26,8’i onuncu sınıfa, %31,3’ü on birinci sınıfa gitmektedir. Okul türlerine göre bakıldığında katılımcıların %39,7’si Anadolu Lisesi, %28,7’si Endüstri Meslek Lisesi, %21,8’i Kız Meslek Lisesi, % 9,8’i Ticaret Meslek Lisesinde okumaktadır.

Tablo 2.

Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Anne ve Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımları

	n	%
Anne Eğitim Düzeyi		
Okuryazar değil/ İlkokul	171	47.8
Ortaokul	97	27.1
Lise	77	21.5
Üniversite/Lisansüstü	13	3.6
Baba Eğitim Düzeyi		
Okuryazar değil/İlkokul	100	27.9
Ortaokul	98	27.4
Lise	111	31
Üniversite/Lisansüstü	49	13.7
Toplam	358	100

Anne eğitim düzeyi açısından değerlendirildiğinde Tablo 2’de görüldüğü gibi öğrencilerin annelerinin %47,8’inin okuryazar değil/ilkokul, %21,7’si ortaokul, %21,5’i lise, %3,6’sı üniversite/lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin babalarının %27,9’unun okuryazar değil/ilkokul, %27,4’ü ortaokul, %31’i lise, %13,7’si üniversite/lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir. Anne ve baba eğitim düzeyinde “okuryazar değil” ve “ilkokul” kategorileri ile “üniversite” ve “lisansüstü” kategorilerinde az birey bulunması nedeniyle bu kategoriler birleştirilmiştir.

Tablo 3.

Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelir Düzeyine Göre Dağılımları

Gelir Düzeyi	n	%
1300 TL den az	37	10.3
1300-3000 TL arası	241	67.3
3000-4500 TL arası	56	15.6
4500 TL den fazla	24	6.7
Toplam	358	100

Tablo 3’te görüldüğü gibi öğrencilerin ailelerinin %10,3’ü 1300 TL’den az, %67,3’ü 1300-3000 TL arasında, %15,6’sı 3000-4500 TL arasında, %6,7’si 4500 TL’den fazla aylık gelire sahiptir.

Tablo 4.

Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin İnternet Kullanım Süreleri, Ailelerinin İnternet Kullanımına Müdahalesi ve Kendilerine Ait Bilgisayara Sahip Olma Durumlarına Göre Dağılımları

Günlük İnternet kullanım süresi	n	%
1 saatten az	60	16.8
1-3 saat	156	43.6
4-6 saat	74	20.7
7-9 saat	29	8.1
9 saatten fazla	39	10.9
Ailenin İnternet Kullanımına Müdahalesi		
Evet	193	53.9
Hayır	165	46.1
Kendisine ait bilgisayar		
Var	278	77.7
Yok	81	22.3
Toplam	358	100

İnternet kullanma süreleri açısından değerlendirildiğinde Tablo 4’te görüldüğü gibi öğrencilerin %16,8’inin 1 saatten az kullandığı, %43,6’sının 1-3 saat arası, %20,7’sinin 4-6 saat arası, % 8,1’inin 7-9 saat arası, %10,9’unun 9 saatten fazla günlük internet kullandığı

belirlenmiştir. Öğrencilerin %53,9'unun ailesi internet kullanımına müdahale etmekte, %46,1'i internet kullanımına müdahale etmemektedir. Kendilerine ait bilgisayara sahip olma durumuna göre değerlendirildiğinde öğrencilerin %77,7'sinin bilgisayara sahip olduğu, %22,3'ünün bilgisayarının olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 5.

Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin İnternete Erişim Kaynağına Göre Dağılımları

	n	%
İnternete Okuldan Bağlanma		
Evet	41	11.5
Hayır	317	88.5
İnternete Kütüphaneden Bağlanma		
Evet	4	1.1
Hayır	354	98.9
İnternete İnternet kafeden Bağlanma		
Evet	34	9.5
Hayır	324	90.5
İnternete Evden Bağlanma		
Evet	276	77.1
Hayır	82	22.9
İnternete cep telefonundan Bağlanma		
Evet	279	77.9
Hayır	79	22.1
Toplam	358	100

Tablo 5'te görüldüğü gibi öğrencilerin %11,5'i okuldan, %1,1'i kütüphaneden, %9,5'i internet kafeden, %77,1'i evden, %77,9'u cep telefonundan internete bağlanmaktadır.

Tablo 6.

Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin İnterneti Kullanma Amacına Göre Dağılımları

	n	%
Oyun amaçlı internet kullanma		
Evet	265	74.2
Hayır	92	25.8
Mail- İletişim amaçlı internet kullanma		
Evet	108	30.3
Hayır	249	69.7
Araştırma-ödev amaçlı internet kullanma		
Evet	265	74.2
Hayır	92	25.8
Haber amaçlı internet kullanma		
Evet	86	24.1
Hayır	271	75.9
Sohbet amaçlı internet kullanma		
Evet	198	55.5
Hayır	159	44.5
Film video müzik amaçlı internet kullanma		
Evet	235	65.6
Hayır	122	34.2
Sosyal ağlar amaçlı internet kullanma		
Evet	256	71.7
Hayır	101	28.3
Toplam	358	100

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğrencilerin % 74,2’si oyun amaçlı, % 30,3’ü mail ve iletişim, %74,2’si araştırma ve ödev, % 24,1’i haber, %55,5’i sohbet, %65,6’sı film, video ve müzik, %71,7’si sosyal ağlar amaçlı internet kullanmaktadır.

Tablo 7.

Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Oynadıkları Oyun Türlerine Göre Dağılımları

	n	%
FPS türü oyunlar		
Evet	119	44.9
Hayır	146	55.1
Macera Aksiyon Türü oyunlar		
Evet	130	49.1
Hayır	135	50.9
RPG türü oyunlar		
Evet	37	14.0
Hayır	228	86.0
Strateji türü oyunlar		
Evet	79	29.8
Hayır	186	70.2
Simülasyon türü oyunlar		
Evet	49	18.5
Hayır	216	81.5
Spor türü oyunlar		
Evet	129	48.7
Hayır	136	51.3
Diğer		
Evet	46	17.4
Hayır	219	82.6
Toplam	358	100

İnterneti oyun amaçlı kullandığını belirten öğrenciler tercih ettikleri oyun türlerine göre değerlendirildiğinde Tablo 7’de görüldüğü gibi öğrencilerin %44,9’u FPS türü oyunlar, %49,1’i macera/aksiyon, %14’ü RPG, %29,8’i strateji, %18,5’i simülasyon, %48,7’si spor türünde oyunlar oynamaktadır. Öğrencilerin %17,4’ü ise belirtilen kategorilerden farklı türde oyunlar tercih etmektedir.

Tablo 8.

Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Akademik Başarı Durumlarına Göre Dağılımları

	n	%
Akademik Başarı Düzeyleri		
Geçmez (0-49,99)	30	8.4
Geçer (50-59,99)	60	16.8
Orta (60-69,99)	105	29.3
İyi (70-84,9)	144	40.2
Pekiyi (85-100)	19	5.3
Toplam	358	100

Akademik başarı durumlarına göre değerlendirildiğinde Tablo 10’da görüldüğü gibi öğrencilerin %8.4’ü geçmez, %16,8’i geçer, %29,3’ü orta, %40,2’si iyi, %5,3’ü pekiyi düzeyinde başarı göstermektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplama araçları üç bölümden oluşmaktadır:

İlk bölümde, demografik bilgileri içeren, çalışma grubunun sınıf seviyelerini, okul türlerini, aylık gelir ve anne-baba eğitim durumlarını, günlük internet kullanım süre ve amaçlarını, akademik başarılarını belirlemeye yönelik soruların yer aldığı “Kişisel Bilgi Formu” yer almaktadır.

İkinci Bölümde, öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini ortaya koyan ”İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ)” yer almaktadır (Bayraktar, 2001).

Üçüncü Bölümde, öğrencilerin sosyal destek düzeylerini ortaya koyan ”Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)” yer almaktadır (Yıldırım, 2004).

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Çalışmada öğrencilere ilişkin demografik bilgileri ve akademik bilgileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış 13 soruluk kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Kişisel Bilgi Formunda öğrencinin cinsiyeti, yaşı, sınıf seviyesi, okul türü, aile aylık gelir ve anne-baba eğitim durumu, öğrencinin kendine ait bilgisayarı olup olmadığı, internete nereden bağlandığı, günlük internet kullanım süresi ve amacı, ailenin internet kullanımına müdahale edip etmediği ve akademik başarısının tespitine yönelik soruların son döneme ait not ortalaması bulunmaktadır (EK-1).

3.3.2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ)

Araştırmada öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini belirleyebilmek amacıyla Young (1998) tarafından DSM-IV’ün “Psikoaktif Madde Bağımlılığı” ölçütlerinden uyarlanarak oluşturulan ve Bayraktar (2001) tarafından Türkçeye uyarlanan İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ) kullanılmıştır. İBÖ 12-17 yaş grubu ergenlerin anlayabileceği Likert tarzı 20 maddelik bir ölçektir. Katılımcılardan “Hiçbir zaman” “Nadiren” “Arada sırada” “Çoğunlukla” “Çok sık” ve “Devamlı” seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 0 1 2 3 4 ve 5 puan verilmektedir. 80 ve üzeri alanlar “Patolojik

İnternet Kullanıcısı” olarak tanımlanmaktadır. 50-79 puan arası alanlar “Sınırlı Semptom Gösterenler”, 50 puan ve altı alanlar “Semptom Göstermeyenler” olarak tanımlanmaktadır.

Bayraktar (2001) tarafından çevrilen testin standardize edilmiş Alpha değeri açısından güvenilirliği .91, Spearman-Brown değeri açısından da .87’dir. Regresyon analizinde, model istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Yapılan bu araştırmada İnternet Bağımlılığı Ölçeğine ait Cronbach Alpha katsayısı 0.90 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Yıldırım (1997) tarafından geliştirilmiş olan Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ)’nin Yıldırım (2004) tarafından revize edilmiş hali (ASDÖ-R) araştırmada kullanılmıştır. ASDÖ-R’nin Aile Desteği (AİD), Arkadaş Desteği (ARD) ve Öğretmen Desteği (ÖĞD) olmak üzere üç alt ölçeği bulunmaktadır. ASDÖ-R; aile desteği alt ölçeğinde 20, arkadaş desteği alt ölçeğinde 13 ve öğretmen desteği alt ölçeğinde 17 tane madde olmak üzere toplam 50 maddeden oluşmaktadır. Likert tipi üç derecelendirmeli (bana uygun=3, kısmen=2, bana uygun değil==1) bir ölçektir ve her alt ölçekte birer tane olmak üzere üç tane tersine çevrilmiş madde bulunmaktadır. ASDÖ-R’nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Ankara’nın merkez ilçelerinde bulunan iki ilköğretim okulu ile beş liseden seçkisiz olarak alınan 14-17 yaş arası dağılım gösteren 660 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

ASDÖ-R’nin yapı geçerliği faktör analizi ile incelenmiş KMO katsayısı .933 ve Bartlett testi anlamlı çıkmıştır. Faktörlerin her bir değişken üzerindeki ortak faktör varyansının ise .389 ile .695 arasında değiştiği görülmüştür. Tüm ASDÖ-R’nin genel bir faktöre sahip olduğu ve toplam puanın kullanılabilceği sonucuna ulaşılmıştır. Aile Desteği (AİD) alt ölçeğindeki üç faktörün birlikte toplam varyansın %48,974’ünü, tek faktörlü Arkadaş Desteği (ARD) alt ölçeğinin toplam varyansın %48,774’ünü, iki faktörlü Öğretmen Desteği (ÖĞD) alt ölçeğinin toplam varyansın %55,520’sini açıkladığı bulunmuştur.

ASDÖ-R’nin güvenilirliği iki yolla bulunmuştur. Birincisi tüm ASDR-R’nin ve AİD, ARD, ÖĞD alt ölçeklerinin Alpha güvenilirlik katsayısı bulunmuştur İkincisi, ölçeklerin güvenilirlikleri dört hafta ara ile 218 öğrenci üzerinde yapılan test tekrar test (rxx) yöntemi ile incelenmiştir. ASDÖ-R’nin tümü için Alpha = .93, rxx = .91; AİD için Alpha = .94, rxx = .89; ARD için Alpha = .91, rxx = .85; ÖĞD için Alpha = .93, rxx = .86 bulunmuştur. Elde edilen güvenilirlik katsayıları ASDÖ-R ve alt ölçeklerinin, öğrencilerin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden aldıkları sosyal desteği ölçmek amacı ile güvenle kullanılabilceğini göstermektedir.

Yapılan bu araştırmada algılanan sosyal destek ölçeğinin tümü için Cronbach Alpha katsayısı 0.93, aile desteği boyutunun 0.91, arkadaş desteği boyutunun 0.89, öğretmen desteği boyutunun 0.92 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeklerden alınacak puan aralıkları şoyledir : AİD; 20-60, ARD; 13-39, ÖĞD ; 17-51, toplam ASDÖ-R ; 50-150. Yüksek puan bireyin daha fazla sosyal destek aldığı anlamına gelmektedir (Yıldırım, 2004).

3.4. Verilerin Toplanması

İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ) , Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ_R) ve Kişisel Bilgi Formu Sincan'da bulunan MEB'e bağlı çeşitli türdeki, devlet okulu olan ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören, 14-17 yaşlarında olan ve kolaylıkla bulunabileni örnekleme (convenience sampling) yöntemiyle seğilen 400 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçekleri uygulamak için gerekli yerlerden izinler alınmıştır. Uygulama için verilen süre içerisinde araştırmacı hazır bulunmuş, öğrencilere gerekli açıklamalar yapılmış ve öğrencilerin sorularını yanıtlanmıştır. Ölçekler ortalama bir ders saati içerisinde uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma verileri toplandıktan sonra, bilgisayar ortamına aktarılarak analizler için hazır duruma getirilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde tanımlayıcı istatistiksel metodlar (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Sürekli verilere ilişkin tanımlayıcı istatistiklerde ortalama, standart Sapma, Ortanca, Minimum, Maksimum değerleri, kesikli verilerde ise yüzde değerleri verilmiştir.

İnternet bağımlılığı düzeylerinin cinsiyet, ailenin gelir düzeyi, anne ve babanın eğitim durumları ve akademik başarı ile ilişkisinin değerlendirilmesinde Ki Kare testi kullanılmıştır. Algılanan sosyal destek puanlarının internet bağımlılığı düzeylerine göre farklı olup olmadığın değerlendirilmesinde T testi kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesi SPSS 11.5 paket programı ile yapılmış ve istatistiksel anlamlılık sınırı olarak $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma probleminin çözümü için araştırmaya katılan öğrencilerden ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak gerekli açıklamalar yapılmıştır. Lise öğrencilerinin internet bağımlılığına ilişkin sonuçlar, araştırmada ele alınan bağımsız değişkenler açısından sunulmuştur.

4.1. İnternet Bağımlılığı ile Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Araştırmada lise öğrencilerinde internet bağımlılığının cinsiyet, anne ve baba eğitim düzeyi, aile gelir düzeyi ve akademik başarıya göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bu alt problemlere ki kare testi kullanılarak yanıt aranmıştır.

4.1.1. Lise Öğrencilerinde Cinsiyete Göre İnternet Bağımlılığına İlişkin Bulgular

Lise öğrencilerinde internet bağımlılığının cinsiyete göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9.

Lise Öğrencilerinin Cinsiyetine Göre İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Ki Kare Testi Sonuçları

	Semptom Gösterenler İBÖ > 50		Semptom Göstermeyenler İBÖ ≤ 50		p*
	n	%	n	%	
Cinsiyet					
Kız Öğrenciler	29	16.6	146	83.4	0.636
Erkek Öğrenciler	27	14.8	156	85.2	

*p<0.05

Tablo 9’da görüldüğü gibi ki kare testi sonucuna göre kız öğrencilerle erkek öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeği puanlarının 50’nin altında (Semptom yok) ve üstünde (semptom

var) olma oranları arasında fark bulunmamıştır($p>0.05$). Kız ve erkek öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin benzer olduğu görülmektedir.

4.1.2. Lise Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre İnternet Bağımlılığına İlişkin Bulgular

Anne eğitim düzeyine göre lise öğrencilerinin internet bağımlılığı puanlarına ilişkin ki kare testi sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10.

Lise Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Ki Kare Testi Sonuçları

Anne eğitim düzeyi	Semptom Gösterenler İBÖ > 50		Semptom Göstermeyenler İBÖ ≤ 50		p*
	n	%	n	%	
İlkokul	25	14.6	146	85.4	0.941
Ortaokul	17	17.5	80	82.5	
Lise	12	15.6	65	84.4	
Üniversite	2	15.4	11	84.6	

* $p<0.05$

Ki kare testi sonuçlarına göre anneleri farklı eğitim düzeyine sahip öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeği puanlarının 50’nin altında (Semptom yok) ve üstünde (semptom var) olma oranları arasında fark bulunmadığı anlaşılmaktadır ($p>0.05$). Öğrencilerin anne eğitim düzeyinin farklılaşması öğrencilerin internet bağımlılığı semptomu gösterip göstermemesinde önemli bir farklılık yaratmamaktadır.

4.1.3. Lise Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre İnternet Bağımlılığına İlişkin Bulgular

Baba eğitim düzeyine göre lise öğrencilerinin internet bağımlılığı puanlarına ilişkin ki kare testi sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11.

Lise Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Ki Kare Testi Sonuçları

Baba eğitim düzeyi	Semptom Gösterenler İBÖ > 50		Semptom Göstermeyenler İBÖ ≤ 50		p*
	n	%	n	%	
İlkokul	10	10	90	90	0.091
Ortaokul	21	21.4	77	78.6	
Lise	20	18	91	82	
Üniversite	5	10.2	44	89.9	

* $p<0.05$

Ki kare testi sonuçlarına göre babaları farklı eğitim düzeyine sahip öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeği puanlarının 50'nin altında (Semptom yok) ve üstünde (semptom var) olma oranları arasında fark bulunmadığı anlaşılmaktadır ($p>0.05$). Öğrencilerin baba eğitim düzeyinin farklılaşması öğrencilerin internet bağımlılığı semptomu gösterip göstermemesinde önemli bir farklılık yaratmamaktadır.

4.1.4. Lise Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeyine Göre İnternet Bağımlılığına İlişkin Bulgular

Ailelerinin gelir düzeyleri farklı olan öğrencilerin internet bağımlılığı ölçek puan oranları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan Ki Kare testi sonuçları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12.

Lise Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeyine Göre İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Ki Kare Testi Sonuçları

	Semptom Gösterenler İBÖ > 50		Semptom Göstermeyenler İBÖ ≤ 50		p*	Contingency Coefficient
	n	%	n	%		
Aile gelir düzeyi						
1300 TL den az	10	27	27	73	0.038	0.152
1300-3000 TL arası	31	12.9	210	87.1		
3000-4500 TL arası	8	14.3	48	85.7		
4500 TL den fazla	7	29.2	17	70.8		

* $p<0.05$

Ki kare testi sonuçlarına göre farklı aile gelir düzeyine sahip öğrencilerin internet bağımlılığı ölçek puanlarının 50'nin altında (Semptom yok) ve üstünde (semptom var) olma oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<0.05$). Bu sonuca göre Aile gelir düzeyi 1300-3000 TL arasında olan öğrenciler ile aile gelir düzeyi 1300 TL den az olan öğrenciler ve aile gelir düzeyi 4500 TL den fazla olan öğrencilerin internet bağımlılığı ölçek puanının 50'nin üstünde olma yüzdesi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Aile gelir düzeyi 1300-3000 TL arasında olan öğrencilerin internet bağımlılık ölçek puanının 50'nin üstünde olma yüzdesi hem 1300 TL den az olanlar hem de 4500 TL den fazla olanlara göre anlamlı düzeyde düşüktür.

Başka bir deyişle aile gelir düzeyinin ortalamasının altında ya da üstünde olması öğrencilerin internet bağımlılığı semptomu gösterip göstermemesinde önemli bir farklılık yaratmaktadır.

4.2. Lise Öğrencilerinin Akademik Başarı Düzeyine Göre İnternet Bağımlılığına İlişkin Bulgular

Akademik başarı düzeyleri farklı olan öğrencilerin internet bağımlılığı ölçek puan oranları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan Ki Kare testi sonuçları Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13.

Lise Öğrencilerinin Akademik Başarı Düzeyine Göre İnternet Bağımlılık Düzeylerine İlişkin Ki Kare Testi Sonuçları

Akademik Başarı Düzeyleri	Semptom Gösterenler İBÖ > 50		Semptom Göstermeyenler İBÖ ≤ 50		p*
	n	%	n	%	
Geçmez (0-49,99)	6	20	24	80	0.568
Geçer (50-59,99)	13	21.7	47	78.3	
Orta (60-69,99)	15	14.3	90	85.7	
İyi (70-84,9)	20	13.9	124	86.1	
Pekiyi (85-100)	2	10.5	17	89.5	

*p<0.05

Öğrencilerin Akademik başarı düzeylerine göre internet bağımlılığı ölçeği puanları 50’nin altında (Semptom yok) ve üstünde (semptom var) olma oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır (p>0.05).

4.3. Lise Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek Düzeyine Göre İnternet Bağımlılığına İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmada ele alınan “Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerine göre algıladıkları sosyal destek (aile, öğretmen, arkadaş) düzeyleri anlamlı olarak farklı mıdır?” şeklinde ifade edilen alt problemin çözümü için Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’nin aile, öğretmen ve arkadaş alt ölçek puanları bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin dağılımı Tablo 14’de ve 15’de verilmiştir.

Tablo 14.

Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puan Dağılımı

	n	%
İBÖ puanı 80 ve üzerinde olanlar (patolojik internet kullanıcısı)	3	0.8
İBÖ puanı 51-79 arasında olanlar (sınırlı semptom gösterenler)	53	14.8
İBÖ puanı 50 ve altında olanlar(semptom göstermeyenler)	302	84.4

İnternet bağımlılığı ölçek puanı 80 ve üzerinde olan öğrencilerin sayısı çok az bulunmuştur. İnternet bağımlılık düzeyi 80 ve üzeri (patolojik internet kullanıcısı) olanlarla

51-79 arasında (sınırlı semptom gösterenler) olanlar birleştirilerek “Semptom gösterenler” ile 50 ve altında olanlar “semptom göstermeyenler” olarak tanımlanarak karşılaştırmalar bu iki düzey arasında yapılmıştır. Karşılaştırma yapılan iki gruba ilişkin veriler Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15.

Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeyleri

	n	%
İBÖ puanı 50’nin üzerinde olanlar (semptom gösterenler)	56	15.6
İBÖ puanı 50 ve altında olanlar (semptom göstermeyenler)	302	84.4

Tablo 15’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin %15,6’sı internet bağımlılığı semptomu göstermektedir.

Tablo 16.

Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerine Göre Aileden Algılanan Sosyal Destek Puanlarına İlişkin T Testi Sonuçları

	ASDÖR AİLE							
	Ortalama	Standart Sapma	Min	Max	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)	t	p*
Semptom Gösterenler İBÖ > 50	49.68	8.42	29	59	-1.013	0.045	-2.463	0.014
Semptom Göstermeyenler İBÖ ≤ 50	52.30	7.11	25	60	-1.535	2.319		

*p<0.05

Tablo 16 incelendiğinde, internet bağımlılığı ölçeği (İBÖ) puanlarının 50’nin altında (Semptom yok) ve üstünde (semptom var) olan öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R) aile puanları arasında anlamlı fark vardır (p<0.05). İBÖ Puanı 50’nin altında (Semptomu yok) olanların ASDÖ-R aile puanı İBÖ Puanları 50’nin üstünde (semptom var) olanlara göre anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 17.

Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerine Göre Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek Puanlarına İlişkin T Testi Sonuçları

	ASDÖR ARKADAŞ						t	p*
	Ortalama	Standart Sapma	Min	Max	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)		
Semptom Gösterenler İBÖ > 50	33.71	5.35	17	39	-1.245	1.220	-1.102	0.271
Semptom Göstermeyenler İBÖ ≤ 50	34.52	4.97	15	39	-1.494	2.034		

*p<0.05

Tablo 17 incelendiğinde, İBÖ puanlarının 50'nin altında (Semptom yok) ve üstünde (semptom var) olan öğrencilerin ASDÖ-R arkadaş puanları arasında anlamlı fark yoktur (p>0.05).

Tablo 18.

Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerine Göre Öğretmenlerden Algılanan Sosyal Destek Puanlarına İlişkin T Testi Sonuçları

	ASDÖR ÖĞRETMEN						t	p*
	Ortalama	Standart Sapma	Min	Max	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)		
Semptom Gösterenler İBÖ > 50	37.07	8.53	19	50	-0.255	-0.918	-2.799	0.005
Semptom Göstermeyenler İBÖ ≤ 50	40.40	8.10	17	51	-0.748	-0.054		

*p<0.01

Tablo 18 incelendiğinde İBÖ puanları 50'nin altında (Semptom yok) ve üstünde (semptom var) olan öğrencilerin ASDÖ-R öğretmen puanları arasında anlamlı fark vardır (p<0.01). İBÖ puanı 50'nin altında (Semptom yok) olanların ASDÖ-R öğretmen puanı İBÖ puanları 50'nin üstünde (semptom var) olanlara göre anlamlı düzeyde yüksektir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular araştırmanın problemleri ve ilgili alanyazın doğrultusunda tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1.1. Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Sonuç ve Değerlendirme

Araştırmada elde edilen bulgulara göre lise öğrencilerinin internet bağımlılığı puanlarının cinsiyetler açısından farklılık göstermediği belirlenmiştir. Alanyazın incelendiğinde internet bağımlılığını cinsiyet değişkeniyle birlikte ele alan yurtiçi ve yurtdışı çok sayıda araştırma mevcuttur. Cinsiyete göre internet bağımlılığını inceleyen birçok araştırma bulgusu erkeklerin kızlardan daha fazla internet bağımlısı olduğunu belirtilirken (Balta ve Horzum, 2008; Bayraktar, 2001, s.60; Batıgün ve Kılıç, 2011; Cao ve Su, 2007; Günüç,2009, s.76; Gürcan, 2010, s.44; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000; Yang ve Tung, 2007) sınırlı sayıda olmakla birlikte araştırmada elde edilen sonuca paralel şekilde internet bağımlılığının cinsiyete göre farklılık göstermediğini ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır (Bayraktar ve Gün, 2007; Ceyhan, 2011; Jang, Hwang ve Coi, 2008; Pawlak, 2002).

Esen ve Siyez (2011) internet bağımlılığını cinsiyet değişkenine göre inceleyen araştırmaların bulgularında görülen farklılığın internet bağımlılığı ölçüm biçiminden veya kültürel farklılıklardan kaynaklanabileceğini belirtirken bunlarla birlikte bu araştırmada farklılığın internet kullanımının yaygınlaşması ve internete erişim imkanlarının artmasıyla ilgili olabileceği düşünülmektedir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğrencilerin %77,1'inin evden, %77,9'unun cep telefonundan internete bağlandığı belirlenmiştir. Bu

sonuçlar da öğrencilerin hem evde hem de dışarıda internete kolaylıkla erişebildiklerini göstermektedir.

5.1.2. Lise ğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Anne-Baba Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Sonuç ve Değerlendirme

Araştırmada lise ğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin anne ve baba eğitim düzeyi değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu bulgu alanyazındaki benzer araştırmaların (Günüç, 2009, s.89; Liau, Khaoo ve Hwaang, 2005; neri ve Tanıdır, 2011) bulgularını desteklemektedir.

Günbatar ve Gökçearsan'ın (2012) ortaöğretim ğrencilerinde internet bağımlılığını inceledikleri araştırmalarında anne ve baba öğrenim düzeylerine göre internet bağımlılık durumlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Bu sonuç ebeveynlerin öğrenim durumları ile internet kullanımı ve internet bağımlılığı konusundaki bilinçlilik düzeyi arasında farkın olmadığının göstergesi olarak yorumlanmıştır. Bu araştırmada ulaşılan benzer sonuçlar doğrultusunda internetin yaşamımızın her alanına hızla nüfuz etmesiyle birlikte ebeveynlerin eğitim düzeylerinden bağımsız olarak ergenleri internet kullanımı konusunda kontrol etmede ve yönlendirmede yetersiz kaldıkları düşünülmektedir.

5.1.3. Lise ğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Aile Gelir Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Sonuç ve Değerlendirme

Lise ğrencilerinde internet bağımlılığının aile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma gösterdiği belirlenmiştir. Orta gelir düzeyine sahip öğrencilerin, alt ve st gelir düzeyindeki öğrencilere göre internet bağımlılık düzeyi anlamlı olarak düşük bulunmuştur.

Alanyazın incelendiğinde bu konuda araştırmalar arasında farklı bulgulara rastlanmıştır. Bazı araştırmalar sosyo-ekonomik düzey arttıka internet bağımlılığının arttığını ortaya koyarken (Bayraktar, 2001, s.122; Batıgün ve Kılıç, 2011; Günüç, 2009, s.90; Tanrıverdi, 2012, s.61) internet bağımlılığı ile sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını belirleyen araştırmalar da mevcuttur (Balta ve Horzum, 2008; Esen ve Siyez, 2011; İnan, 2010, s.66; Zorbaz, 2013, s.63).

Bu araştırmanın bulguları, alanyazında yer alan ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin öğrencilerin internet bağımlılık düzeyinde farklılığa sebep olmadığı yönündeki bulguları

desteklemezken; ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyinde farklılığa sebep olduğu yönündeki bulgularla tutarlılık göstermektedir. Gelir düzeyi düşük olan ailelerde ekonomik problemlerden kaynaklanan aile içi sorunlar çocuğa karşı gösterilen tolerans ve sosyal desteğin azalmasına sebep olabilir. Bununla beraber gelir düzeyi iyi olan ailelerde ekonomik problemlerden kaynaklanan sorunlar fazla yaşanmasa da çocuğa ayrılan süre ve ilgi düzeyinin azalması görülebilir. Son yıllarda internete erişim ücretinin ucuz hale gelmesiyle birlikte ekonomik durumu farklı olan öğrenciler evden kişisel bilgisayarlarla, ev dışında ise cep telefonu yoluyla internete erişim imkanına sahiptir. Bu durum aile içerisinde yaşanan gerginliklerden uzaklaşmak isteyen, kendisini yalnız hisseden ve destek arayışında olan ergenler için internetin daha cazip hale gelmesine ve yoğun olarak kullanılmasına neden olabilir.

5.1.4. Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Akademik Başarı Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Sonuç ve Değerlendirme

Araştırmada elde edilen bulgulara göre lise öğrencilerinin internet bağımlılığı akademik başarı düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Benzer bir çalışma grubuyla İmpraim'in (2012, s.39) 15-17 yaş aralığındaki 370 lise öğrencisi üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada da internet bağımlılığı ile akademik performans arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir. Buna karşın internet aşırı kullanımı/bağımlılığı ile akademik performans arasında anlamlı bir ilişki tespit eden araştırmalar mevcuttur (Alaçam, 2012, s.80; Cengizhan, 2005; Toraman, 2013, s.67; Young, 1998).

Makas'a (2008, s.2) göre sorunlu kullanım olmadığı takdirde internet akademik başarıyı olumsuz etkilememekte ve aksine ders başarısına katkıda bulunmaktadır. Bu doğrultuda lise öğrencileri ile yapılan bu araştırmada, internet bağımlılığı ile akademik başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmaması öğrencilerin interneti oyun ve sosyal ağlar için olduğu kadar büyük oranda araştırma ve ödev amacıyla kullanmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir (Bakınız Tablo 6).

5.1.5. Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Düzeyine Göre Algılanan Sosyal Destek Düzeyinin İncelenmesine İlişkin Sonuç ve Değerlendirme

Araştırmada elde edilen bulgulara göre internet bağımlılığı semptomu göstermeyen öğrencilerin aile ve öğretmenlerden algıladıkları sosyal destek alt boyut puanlarının, internet bağımlılığı semptomu gösteren öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu

belirlenmiştir. Algılanan sosyal destek ölçeği arkadaş alt boyut puanlarında ise internet bağımlılığı semptomu gösteren ve internet bağımlılığı semptomu göstermeyen öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmada ulaşılan bu sonucun nedeni olarak ergenlerin interneti iletişim ve sohbet amacıyla kullanmalarının yanı sıra yüksek oranda oyun, araştırma-ödev, film, video, müzik ve haber amaçlı kullanmaları gösterilebilir. Bu doğrultuda internetin sunduğu olanakların çeşitliliği nedeniyle ergenlerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyinden bağımsız olarak internet kullanımlarını kontrol etmekte zorlandıkları ve interneti yoğun olarak kullandıkları söylenebilir.

Sosyal destek ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkiye dair tartışmalar bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar (Kraut, Kiesler, Mukhopadhyay ve Scherlis'den aktaran Esen, 2010) internette geçirilen zamanın artmasına bağlı olarak yüz yüze etkileşimin ve ilişkilerin azalmasıyla birlikte gerçek yaşamdaki ilişkilerde şefkatin, samimiyetin ve yakınlığın azalabileceğini ifade ederken; bazı araştırmacılar ise internetin sosyal ilişki ağlarını geliştirdiğini öne sürmüşlerdir (Valkenburg ve Peter'dan aktaran Esen, 2010).

Alanyazın incelendiğinde Kıran-Esen ve Gündoğdu (2010)'nun internet bağımlılığı, akran baskısı ile sosyal destek ilişkisini inceledikleri ve 558 ergen üzerinde yaptıkları araştırmalarında aile ve öğretmen desteği arttıkça internet bağımlılığı puanlarının düştüğü belirlenmiştir. Benzer şekilde Ak (2014, s.78) mesleki ve teknik eğitim kurumu öğrencilerinin internet kullanım alışkanlıkları ile algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada öğrencilerin internet kullanım alışkanlıkları ile aileden algılanan sosyal destek alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde negatif yönde ilişki olduğu bulunmuştur. Pawlak (2002) lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi araştırdığı ve 202 lise öğrencisi ile yaptığı çalışmada yalnızlık ve sosyal desteğin internet bağımlılığı ile ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Buna karşın Esen (2010, s.80)'in internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenleri incelediği araştırmada aileden algılanan sosyal destek ile internet bağımlılığı arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Arkadaş ve özel kişiden algılanan sosyal destek, algılanan toplam sosyal destek ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Sonuç olarak internet bağımlılığı teknolojinin gelişmesi ve internete erişimin kolaylaşmasıyla birlikte günümüzde giderek artan bir sorun haline almıştır. İnternet bağımlılığıyla ilgili birçok değişkenden bahsedilebilir. Bu araştırmada lise öğrencilerinde internet bağımlılığının akademik başarı, sosyal destek ve bazı demografik değişkenlere

göre incelenmesi üzerinde durulmuş; aile gelir düzeyi ile aile ve öğretmenlerden algılanan sosyal desteğin internet bağımlılığı ile ilişkisine dikkat çekilmiştir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Araştırma Bulgularına Yönelik Öneriler

1. Bu araştırmada aile ve öğretmenlerden algılanan sosyal desteğin internet bağımlılığı ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bu bulgu internet bağımlılığına yönelik yapılacak önleyici ve müdahale edici çalışmalarda öğrencilerin sosyal destek ihtiyaçlarının önemini ve bu ihtiyacın karşılanmasında aile ile birlikte öğretmenin de önemli bir role sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilerin aileleri ile olan ilişkilerinin niteliğinin artırılması ve sosyal açıdan destek görebilecekleri fırsatların, etkinliklerin okullarda oluşturulması gerekmektedir. Bu doğrultuda okul idarecilerine, öğretmenlere ve psikolojik danışmanlara önemli görevler düşmektedir. Okul idarecilerinin, öğretmenlerin, psikolojik danışmanların internet bağımlılığı konusunda bilgili olmaları, öğrencilerini bilgilendirmeleri, öğrencilerine yönelik demokratik tutum ve destekleyici bir iletişim tarzını benimsemeleri; öğrencilerin ebeveynlerine ve öğretmenlere yönelik bilgilendirici eğitimler verilmesi bu konuda yapılabilecek önleyici çalışmalar arasında sayılabilir.
2. Ailelerin ergenlik dönemi gelişim özellikleri ve ergenlerin döneme özgü sorunları konularında bilgi sahibi olmalarını, ergenlerle etkili iletişim için gerekli beceri ve tutumları kazanmalarını sağlamak için okullarda aile eğitimi programının uygulanmasının yararlı olacağı söylenebilir.
3. Araştırma bulguları aileleri alt ve üst gelir düzeyine sahip öğrencilerin aileleri orta gelir düzeyine sahip öğrencilere göre daha fazla internet bağımlılığı semptomu gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Bu açıdan internet bağımlılığını önleme çalışmalarının öncelikli ve ağırlıklı olarak alt ve üst gelir düzeyindeki öğrencilere yönelik uygulanmasının doğru olacağı söylenebilir.

Sonuç olarak, bu araştırmadan elde edilen bulgular bulunduğumuz dönemde ülkemizde internet kullanımının yaygınlığı ve riskleri düşünüldüğünde bağımlılık davranışlarına dikkat çekmesi açısından önem taşımaktadır.

5.2.2. Gelecekteki Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırmada kolaylıkla bulunabileni örnekleme (convenience sampling) yöntemi kullanılmıştır. Olasılığa dayalı örnekleme yöntemlerinin kullanıldığı araştırmaların yapılması önerilebilir.
2. Bu araştırma Sincan'da bulunan lise öğrencileri üzerinde yürütölmüştür. Farklı bölgelerdeki örneklemler grupları üzerinde araştırmaların yapılması önerilebilir.
3. Yapılan literatür taramasında internet bağımlılığı konusunun kapsamlı araştırılması gereken bir konu olduğu ve ölkemizde son yıllarda araştırmacıların dikkatini çeken bir konu olsa da daha kapsamlı araştırmalara ihtiyaç bulunduğu görölmektedir. Yapılan bu araştırmanın da konu ile ilgili sınırlı bir bölüme açıklık getirdiği, bu konuda daha kapsamlı araştırmaların yapılabileceği söylenebilir.
4. Bu araştırmada lise öğrencilerinde internet bağımlılığı sosyal destek, akademik başarı ve bazı demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Ergenlik döneminin kritik bir dönem olması ve bu dönemde arkadaşları ile kurduğu ilişkilerin ergenin hayatındaki diğer kişilere göre daha ön planda olması nedeniyle arkadaş ilişkileri ve arkadaş sosyal desteği bu konuda daha kapsamlı olarak araştırılabilir. Araştırma bulgularına paralel olarak lise öğrencilerinin aileleri ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal desteğin yanı sıra aile ve öğretmenleri ile kurdukları ilişkilerin niteliği bu konuda kapsamlı olarak araştırılabilir.
5. İnternet kullanımının yaygınlığı göz önünde bulundurularak destek programlarının düzenlenmesi gerekli görünmektedir. Bu nedenle önleyici programlar başta olmak üzere müdahaleyi de kapsayan programların yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Ak, H. (2014). *Mesleki ve teknik eğitim kurumları öğrencilerinin internet kullanım alışkanlıkları ile algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Alaçam, H. (2012). Denizli bölgesi üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığının görülme sıklığı ve yetişkin dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ile ilişkisi, Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Uzmanlık Tezi, Denizli.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (2013). *Ruhsal bozuklukların tanısai ve sayımsal elkitabı*, 5. Baskı. (E, Köroğlu. Çev.). Ankara: Hekimler.
- Anderson, K. J. (2001). Internet use among college students: An exploratory study. *Journal of American College Health*, 50(1), 21-26
- Ayaroğlu, N. S. (2002). *The relationship between internet use and loneliness of university students*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara.
- Aydoğdu, C. (2003). *Televizyon ve bilgisayarın (18-24 yaş) gençler üzerindeki psikolojik etkileri: Hendek örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Balta, Ö.Ç. & Horzum, M.B. (2008). Web tabanlı öğretim ortamındaki öğrencilerin internet bağımlılığını etkileyen faktörler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41, 185-203.
- Banwari, G., Maniar, R., Parmar, C. & Yadav, P. (2013). İnternet addiction and it's correlates among high school students: A preliminary study from Ahmedabad, İndia. *Asian Journal of Psychiatry*, 6 (2013), 500-505. [3http://www.asianjournalofpsychiatry.com/article/S1876-2018\(13\)00167-6/pdf](http://www.asianjournalofpsychiatry.com/article/S1876-2018(13)00167-6/pdf) sayfasından erişilmiştir.

- Batıgün, A. D. & Kılıç, N. (2011). İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26 (67), 1–10.
- Bayraktar, F. & Gün, Z. (2007). Incidence and correlates of internet usage among adolescents in North Cyprus. *Cyberpsychology & Behavior*, 10, 191-197.
- Bayraktar, F. (2001). *İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bayraktar, F. (2007). Olumlu ergen gelişiminde ebeveyn/akran ilişkilerinin önemi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14(3), 157-166.
- Bölükbaş, K. (2003). *İnternet kafeler ve internet bağımlılığı üzerine sosyolojik bir araştırma: Diyarbakır örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Canan, F. (2010). *Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı, disosiyatif belirtiler ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki*. Tıpta Uzmanlık Tezi, Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Düzce.
- Cao, F. & Su, L. (2007). Internet addiction among Chinese adolescents: prevalence and psychological features. *Child Care Health Development*, 33(3), 275-81.
- Caplan, S. E. (2002). Problematic internet use and psychosocial well-being: Development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior*, 18, 553–575.
- Caplan, S. E. (2007). Relations among loneliness, social anxiety, and problematic internet use. *Cyber Psychology and Behavior*, 2(10), 234–242.
- Carter, V. & Good, E. (1973). *Dictionary of education*, 4. Baki. New York: McGraw Hill.
- Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut: bağımlılık. *VIII. Ulusal PDR Kongresi*, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Ceyhan, A. A. (2011). Ergenlerin problemleri internet kullanım düzeylerinin yordayıcıları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18(2), 85–94.
- Ceyhan, A. A. & Ceyhan, E. (2008). Loneliness, depression and computer self-efficacy as predictors of problematic internet use. *CyberPsychology & Behavior*, 11(6), 699-701.
- Cüceloğlu, D. (1992). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi.

- Çakır, Y. & Palabıykoğlu, R. (1997). Gençlerde sosyal destek-çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Kriz Dergisi*, 5, 15-24.
- Davis, R.A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological internet use. *Computers in Human Behaviour*, 17, 187-195.
- Doğan, A. (2013). *İnternet bağımlılığı yaygınlığı*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Erkuş, A. (2013). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. Ankara: Seçkin.
- Eroğlu, Y. & Peker, A. (2011). Aileden ve arkadaştan algılanan sosyal destek ve siber mağduriyet: yapısal eşitlik modeliyle bir inceleme. *Akademik Bakış Dergisi*, 27, 1-15.
- Esen, E. & Siyez, D. M. (2011). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma Rehberlik Dergisi*, 4 (36), 127-138.
- Esen, E. (2010). *Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Gökçearslan, ř. & Günbatar, M.S. (2012). Ortaöğrenim öğrencilerinde internet bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(2), 10-24.
- Gönül, A. S. (2002) Patolojik internet kullanımı (İnternet bağımlılığı / kötüye kullanım). *New Symposium*, 40(3), 105-110.
- Grohol, J.M. (2012). Internet addiction guide. <http://psychcentral.com/netaddiction> sayfasından erişilmiştir.
- Günüç, S. (2009). *İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Gürcan, N. (2010). *Ergenlerin problemleri internet kullanımları ile uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Hamburger, Y. A. & Ben-Artzi, E. (2003). Loneliness and internet use. *Computers in Human Behavior*, 19(1), 71-80.

- Internet World Stats (2015). Internet in europe stats – internet user statistics/population for the 53th european countries and regions. <http://www.internetworldstats.com/stats4.htm> sayfasından erişilmiştir.
- Internet World Stats (2015). Internet usage statistics - the big picture/world internet users and population stats. <http://www.internetworldstats.com/stats.htm> sayfasından erişilmiştir.
- Internet World Stats (2016). Internet usage statistics - the big picture/world internet users and population stats. <http://www.internetworldstats.com/stats.htm> sayfasından erişilmiştir.
- İmprim, S. (2012). *İnternet bağımlılığı, facebook kullanımı ve akademik başarı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İnan, A. (2001). *İnternet el kitabı*, 9.Baskı. İstanbul: Sistem
- İnan, A. (2010). *İlköğretim II. kademe ve ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Jang, K.S., Hwang, S.Y. & Choi, J.Y. (2008). Internet addiction and psychiatric symptoms among Korean adolescents. *Journal of School Health*, 78, 165-171.
- Kahriman, I. & Yesilçiçek, K. (2007). Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(1), 10-21.
- Kang, M., Kim, E. & Park, S. (2014). Social relationship on problematic internet use among adolescents in South korea: a moderated mediation model of self esteem and self control. *Computers in Human Behavior*, 38, 349-397.
- Karaca, M. (2007). *Sosyolojik bir olgu olarak internet gençliği: Elazığ örneği*. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.

- Kıran-Esen, B. & Gündoğdu, M. (2010). The relationship between internet addiction, peer pressure and perceived social support among adolescents. *The International Journal of Educational Researchers*, 2(1), 29-36.
- Kozaklı, H. (2006). *Üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Kubey, R. W., Lavin, M. J. & Barrows, J. R. (2001) Internet use and collegiate academic performance decrements: Early findings. *Journal of Communication*, 51, 366-382.
- Kulaksızoğlu, A. (2007). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Liau, K. A., Khoo, A. & Hwaang, P. (2005). Factors influencing adolescents engagement in risky internet behavior. *Cyberpsychology & Behavior*, 8(6), 189–197.
- Makas, Y. (2008). *Lise öğrenimi gören gençlerin internet kullanımının psikososyal durum ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Marks, I. (1990). Behavioural (Non-Chemical) Addictions. *British Journal of Addiction*, 85, 1389-1394.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2015). Ortaöğretim kurumları sınıf geçme ve sınav yönetmeliği. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ortaogrkurumyon_0/ortaogrkurumyon_1.html sayfasından erişilmiştir.
- Mitchell, M.E., Lebow, J.R., Uribe, R., Grathouse, H. & Shoger, W. (2011). Internet use, happiness, social support and introversion: A more fine grained analysis of person variables and internet activity. *Computers in Human Behaviour*, 27, 1857–1861.
- Morahan-Martin, J. & Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological internet use among college students. *Computers in Human Behavior*, 16, 13-29.
- Mossbarger, B. (2008). Is internet addiction addressed in the classroom? A survey of psychology textbooks. *Computers in Human Behavior*, 24, 468–474.
- Ögel, K. (2014). *İnternet bağımlılığı, internetin psikolojisini anlamak ve bağımlılıkla başa çıkmak*. İstanbul: Türkiye İş Bankası.

- Özcan, N. & Buzlu, S. (2005). Problemlı internet kullanımını belirlemede yardımcı bir araç: "internet bilişsel durum ölçeği"nin üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenilirliği. *Bağımlılık Dergisi*, 6(1), 19-26.
- Park, S.K., Kim, J.Y. & Cho, C.B. (2008). Prevalence of Internet addiction and correlations with family factors among South Korean adolescents, *Adolescence*, 43(172), 895-909.
- Parks, M. & Floyd, K. (1996). Making friends in cyberspace. *Journal of Communication*, 46(1), 80-98.
- Pawlak, C. (2002). Correlates of internet use and addiction in adolescents. *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities & Social Sciences*, 63(5-A), 1727.
- Sanders, C., Field, T., Diego, M. & Kaplan, M. (2000). The relationship of internet use to depression and social isolation among adolescents. *Adolescence*, 35(138), 237-242.
- Sandler, I. N. & Barrera, M. Jr. (1984). Toward a multimethod approach to assessing the effects of social support. *American Journal of Community Psychology*, 1(12), 37-52.
- Shapira, N.A., Lessig, M.C., Goldsmith, T.D., Szabo, S.T., Lazoritz, M., Gold, M.S. & Stein, D.J. (2003). Problematic internet use: Proposed classification and diagnostic criteria. *Depression and Anxiety*, 17, 207-216
- Shaw, M. & Black, D. W. (2008). Internet addiction: definition, assessment, epidemiology, and clinical management. *CNS Drugs*, 22(5), 353-365.
- Siyez, D.M. (2008). Adolescent self esteem, problem behaviors and perceived social support in Turkey. *Journal of Social Behavior and Personality*, 36(7), 973-984.
- Suhail, K. & Bargees, Z. (2006). Effects of excessive internet use on undergraduate students in Pakistan. *CyberPsychology & Behavior*, 9, 297-307.
- Suler, J. (1996). Why is this thing eating my life? Computer and cyberspace addiction at the "palace". <http://users.rider.edu/~suler/psycyber/eatlife.html>, sayfasından erişilmiştir.
- Suler, J. (1999). Healthy and pathological internet use. *CyberPsychology and Behavior*, 2, 385-394.
- Şahin, M. (2011). *İlköğretim okulu öğrencilerindeki internet bağımlılığı*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Tahiroğlu, A., elik, G.G., Uzel, M., zcan, N. & Avcı, A. (2008). Internet use among Turkish adolescents. *Cyberpsychology and Behavior*, 11(5), 537-543.
- Tanrıverdi, S. (2012). *Ortaöğretim ğrencilerinde internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi*.Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Toraman, M. (2013). *İnternet bağımlılığı ve sosyal ağ kullanım düzeylerinin ortaöğretim ğrencilerinin akademik başarıları ile ilişkisinin incelenmesi*.Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Tsai, C.C. & Lin, S.S.J. (2001). Analysis of attitudes toward computer networks and Internet addiction of Taiwanese adolescents. *CyberPsychology & Behavior*, 4(3), 373-376.
- Tsai, C.C., Lin, S.S.J. & Tsai, M.J. (2001). Developing an internet attitude scale for high school students. *Computers & Education*, 37(1), 41–51.
- TÜİK (2013). Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması. <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13569> sayfasından erişilmiştir.
- TÜİK (2014). Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16198> sayfasından erişilmiştir.
- TÜİK (2015) Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18660> sayfasından erişilmiştir.
- Underwood, H. & Findlay, B. (2004). Internet relationships and their impact on primary relationships. *Behavior Change*, 21(2), 127-140.
- Üçkardeş, E. A. (2010). *Mersin Üniversitesi đrencileri arasında internet bağımlılığının değerlendirilmesi*. Tıpta Uzmanlık Tezi, Mersin Üniversitesi Tıp Fakóltesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Mersin.
- Üneri, Ö.ř. & Tanıdır, C. (2011) .Bir grup lise öğrencisinde internet bağımlılığı değerlendirmesi: kesitsel bir alışma. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 24, 265- 272
- Whitley, E. (1997). In cyberspace all they see are your words: A review of the relationship between body, behavior and identity drawn from the sociology of knowledge. *Information, Technology and People*, 10(2), 147–163

- Yalçın, C. (2003). Sosyolojik bir bakış açısıyla internet. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 77-90.
- Yang, S.C. & Tung, C.J. (2007). Comparison of internet addicts and nonaddicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*, 23, 79–96.
- Yen, C.F., Chou, W. J., Liu, T.L., Yang, P. & Hu, H.F. (2014). The association of internet addiction symptoms with anxiety, depression and self-esteem among adolescents with attention –deficit/hyperactivity disorder, *Comprehensive Psychiatry*, 55, 1601-1608.
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi güvenilirliği ve geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81-87.
- Yıldırım, İ. (2004). Algılanan sosyal destek ölçeğinin revizyonu. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 17, 221-236.
- Young, K. (1998) Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237–244.
- Young, K. (2004). Internet addiction: A new clinical phenomenon and its consequences. *The American Behavioral Scientist*, 48(1), 402-415.
- Young, K.S. (2009). Understanding online gaming addiction and treatment issues for adolescents. *The American Journal of Family Therapy*, 37(5), 355- 372.
- Young, K.S., Cooper, A., Griffiths-Shelly, E., O’Mara, J. & Buchanan, J. (2000). Cybersex and infidelity online: Implications for evaluation and treatment. *Sexual Addiction and Compulsivity*, 7(10), 59-74.
- Zorbaz, O. (2013). *Lise öğrencilerinin problemleri internet kullanımının sosyal kaygı ve akran ilişkileri açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK-1. Kişisel Bilgi Formu

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma bilimsel bir amaç için yapılmaktadır. Sonuçlar sadece bilimsel amaç için kullanılacak ve kimseyle paylaşılmayacaktır. Aşağıda sizinle ilgili genel bilgilere ulaşmak için bir takım sorular yer almaktadır. Bu soruları içtenlikle cevaplamamız araştırmanın amacı açısından önemlidir. Lütfen size en uygun gelen cevabı yanındaki kutucuğa “(X)” şeklinde işaretleyerek belirtiniz. Katılımınız için teşekkür ederim

- 1) Cinsiyetiniz: ( ) Kız ( ) Erkek
- 2) Yaşınız (Lütfen yazınız):.....
- 3) Sınıfınız: ( ) 9. Sınıf
( ) 10. Sınıf
( ) 11. Sınıf
- 4) Okul Türünüz:
( ) Anadolu Lisesi
( ) Ticaret Meslek Lisesi
( ) Kız Meslek Lisesi
( ) Endüstri Meslek Lisesi
- 5) Ailenizin aylık gelir durumu hangi aralıktadır?
( ) 1.300 TL den az
( ) 1.300 TL – 3000 TL arasında
( ) 3000 TL – 4.500 TL arasında
( ) 4.500 TL – 6.00 TL arasında
( ) 6.000 TL den fazla
- 6) Annenizin eğitim durumu:
( ) Okuryazar değil
( ) İlkokul
( ) Ortaokul
( ) Lise
( ) Üniversite
( ) Lisansüstü
- 7) Babanızın eğitim durumu:
( ) Okuryazar değil
( ) İlkokul
( ) Ortaokul
( ) Lise
( ) Üniversite
( ) Lisansüstü
- 8) Kendinize ait bilgisayarınız var mı?
( ) Evet ( ) Hayır

9) İnternete nerelerden bağlanıyorsunuz?

- Okul
- Kütüphane
- İnternet kafe
- Ev
- Cep telefonu ,
- Diğer .....

10) İnterneti günlük kaç saat kullanıyorsunuz?

- Kullanmıyorum
- 1 saatten az
- 1-3 saat
- 4-6 saat
- 7-9 saat
- 9 saatten fazla

11) İnterneti hangi amaçla kullanıyorsunuz?

- Oyun-Eğence
- Mail- İletişim
- Araştırma- Ödev
- Haber
- Sohbet
- Film, Video ve Müzik
- Sosyal ağlar (Facebook, Twitter vb.)
- Diğer .....

12) İnternette hangi türde internet tabanlı oyunları oynuyorsunuz? (Birden fazla işaretlenebilir.)

- FPS (Oyuncunun gözüyle oynanır. Wolfteam, Counter strike vb.)
- Macera/Aksiyon (GTA, Outlast, Left 4 Dead, H1Z1 vb.)
- RPG (Rol yapma oyunu. Diablo, Knight online vb.)
- Strateji (League of Legends, Dota, Smite, The Battle For Middle Earth vb.)
- Simülasyon (Gemi, Uçak vb.)
- Spor ve yarış (NFS, PES vb.)
- Diğer .....

13) Aileniz internet kullanımınıza müdahale eder mi?

- Evet Hayır

14) Son döneme ait not ortalamanız (Lütfen yazınız): .....

EK-2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ)

		Devamlı	Çok sık	çoğunlukla	Arada sırada	Nadiren	Hiçbir zaman
1.	Ne sıklıkla planladığınızdan daha fazla süre internette kalıyorsunuz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2.	Ne sıklıkla internette kalmak için günlük ev işlerini ihmal edersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3.	Ne sıklıkla arkadaşlarınızla birlikte olmak yerine interneti tercih edersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4.	Ne sıklıkla internet kullanan kişilerle yeni ilişkiler kurarsınız?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5.	Ne sıklıkla bir işe başlamadan önce e-postanızı (e-mail) denetlersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6.	Ne sıklıkla okula devamınız internette dolaylı olumsuz etkilenir?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
7.	Herhangi biri internette ne yaptığınızı sorduğunda ne sıklıkla kendinizi savunur ve ne yaptığınızı gizlersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
8.	Çevrenizdekiler ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın fazlalığından şikayet eder?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
9.	Ne sıklıkla okuldaki ders notlarınız ve ödevleriniz internette kalma sürenizden olumsuz yönde etkilenir?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
10.	Hayatınız hakkında sizi rahatsız eden düşünceleri dağıtmak için ne sıklıkla internete girersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
11.	Ne sıklıkla internete girmek için sabırsızlanırsınız?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
12.	Ne sıklıkla internetsiz hayatın, sıkıcı, boş ve eğlencesiz olacağını düşünürsünüz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
13.	Biri sizi internetteyken rahatsız ettiğinde ne sıklıkla kırıncı konuşur, bağırır veya kızgın davranışlar gösterirsiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
14.	Gece geç saatlerde internet kullanmaktan ötürü ne sıklıkla uykunuz kaçır?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
15.	İnternette olmadığınız zamanlarda ne sıklıkla interneti düşünür veya internete girmeyi hayal edersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
16.	Kendinizi ne sıklıkla internetteyken “yalnızca birkaç dakika daha” derken bulursunuz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
17.	Ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın miktarını azaltmaya çalışır ve başarısız olursunuz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
18.	İnternette kaldığınız süreyi ne sıklıkla saklamaya çalışırsınız?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
19.	Ne sıklıkla başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman geçirmeyi yeğlersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )	( )
20.	Ne sıklıkla internette olmadığımızda kendinizi çökmüş, aksi veya sinirli hissedip, internete girince rahatlırsınız?	( )	( )	( )	( )	( )	( )

EK-3. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)

AİLEM

	Uyg.	Bana men	Kıs Değil	Bana Uyg.
1. Bana gerçekten güvenir	( )	( )	( )	( )
2. Sorunlarımı çözmeme yardım eder	( )	( )	( )	( )
3. Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler	( )	( )	( )	( )
4. Bana gerçekten değer verir	( )	( )	( )	( )
5. Bana doğru tavsiyelerde bulunur	( )	( )	( )	( )
6. Doğru kararlar vermeme yardım eder	( )	( )	( )	( )
7. Davranışlarımı takdir eder	( )	( )	( )	( )
8. İlgili duyduğum şeyleri yapmama yardım eder	( )	( )	( )	( )
9. Hatalarımı nazikçe düzeltir	( )	( )	( )	( )
10. Beni gerçekten anlar	( )	( )	( )	( )
11. Bana, aile gelirimize göre yeterince harçlık verir	( )	( )	( )	( )
12. İyi ve kötü günlerimde yanımda olur	( )	( )	( )	( )
13. Geleceğimle ilgili planlar yapmamda bana yardım eder	( )	( )	( )	( )
14. Üstün, güçlü yanlarımı vurgular	( )	( )	( )	( )
15. İyi ve kötü yönlerimle beni sever	( )	( )	( )	( )
16. Başarılı olmam için bana destek olur	( )	( )	( )	( )
17. Zaman ayırıp sıkıntılarımı gerçekten dinlemez	( )	( )	( )	( )
18. Arkadaşlarımla ilişkilerimin güçlenmesini destekler	( )	( )	( )	( )
19. Sosyal etkinliklere katılmamı destekler	( )	( )	( )	( )
20. Başarılarımı takdir eder	( )	( )	( )	( )

ARKADAŞLARIM

	Uyg.	Bana men	Kıs Değil	Bana Uyg.
21. Bana gerçekten güvenir	( )	( )	( )	( )
22. İhtiyaç duyduğumda beni gerçekten dinler	( )	( )	( )	( )
23. Sorunlarımı çözmeme yardım eder	( )	( )	( )	( )
24. Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler	( )	( )	( )	( )
25. Bana gerçekten değer verir	( )	( )	( )	( )
26. Doğru kararlar vermeme yardım eder	( )	( )	( )	( )
27. Hata yaptığımda bile beni kabul eder	( )	( )	( )	( )
28. Hatalarımı düzeltmememe yardım eder	( )	( )	( )	( )
29. Beni gerçekten anlamaz	( )	( )	( )	( )
30. Gerektiğinde harçlığını benimle paylaşır	( )	( )	( )	( )
31. Derslerle ilgili bilgilerini benimle paylaşır	( )	( )	( )	( )
32. İyi ve kötü günlerimde yanımda olur	( )	( )	( )	( )
33. Bir şeye sinirlendiğimde beni yatıştırır	( )	( )	( )	( )

ÖĞRETMENLERİM

	Uyg.	Bana men	Kıs Değil	Bana Uyg.
34. Amaç, ilgi ve yeteneklerim konusunda benimle konuşur	( )	( )	( )	( )
35. Bana gerçekten güvenir	( )	( )	( )	( )
36. Sorunlarımı çözmeme yardım eder	( )	( )	( )	( )
37. Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler	( )	( )	( )	( )

38. Bana gerçekten değer verir	( )	( )	( )
39. Bana doğru tavsiyelerde bulunur	( )	( )	( )
40. Doğru kararlar vermeme yardım eder	( )	( )	( )
41. Hatalarımı nazikçe düzeltir	( )	( )	( )
42. Beni gerçekten anlar	( )	( )	( )
43. Üstün, güçlü yanlarımı vurgular	( )	( )	( )
44. Zaman ayırıp sıkıntılarımı gerçekten dinlemez	( )	( )	( )
45. Arkadaşlarımla ilişkilerimin güçlenmesini destekler	( )	( )	( )
46. Sosyal etkinliklere katılmamı teşvik eder	( )	( )	( )
47. Çok çalıştığım ya da başarılı olduğum zaman beni över	( )	( )	( )
48. Duygu, düşünce ve inançlarıma saygı duyar	( )	( )	( )
49. Derslerde sorularıma içtenlikle cevap verir	( )	( )	( )
50. Bana karşı genellikle adil davranır	( )	( )	( )

“GAZİ GELECEKTİR..”